

Everaerd en Suzanna of het boetende landmeisje

Hippoliet van Peene

bron

Hippoliet van Peene, *Everaerd en Suzanna of het boetende landmeisje*. F.-L. Dullé-Plus, Gent 1841

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/peen001ever01_01/colofon.php

Let op: werken die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn.

[Woord vooraf]

De Schryver zou denken eene onbillykheid jegens de Maetschappy te begaen, indien hy haer geen openbaren blyk van zyne achting en erkentenis gaf, voor de zorgen en kunst waarmede zy dit stuk ten tooneele heeft gevoerd. - De rol van Everaerd, geschapen door den Heer Onderleet, is vervuld geweest met dit gewoonelyke talent waer van onze verdienstelyke gentsche tooneelliefhebber, sedert het oprigten der Maetschappy, en zelfs vroeger, reeds zoo vele blyken heeft gegeven; ja, het moet gezegd zyn, beter dan dat de Schryver zelf van bezoldigde tooneelisten ooit had durven verhoppen. De Heer Riessauw, in de rol van baes De Witte, heeft naer gewoonte, goed komiek, goed tooneelist geweest. De Heer Verhaeghe heeft ons de rol van den Graef meesterlyk voorgesteld. Hans en Gertruida hebben hun taek wel gekweten. Er is niemand, tot zelfs de stomme personnagien, die het zyne tot den goeden uitval van dit stuk, niet heeft toegebracht. Wat de rol van Suzanna betreft, het ware ons niet veroorlofd die te beoordeelen; het onpartydige Publiek heeft haer een volkomen regt gedaen.

Gent, den 2 van Bloeimaend 1841.

DE SCHRYVER.

Persoonen.

BAES DE WITTE, *molenaer.*
 GERTRUIDA, *ryke pachster.*
 SUZANNA, *een weeskind.*
 EVERAERD, *boerenknecht.*
 HANS, *zyn gezel, muldersknecht.*
 DE GRAEF VAN RYNVELDE.
 ROOSJE, *kamenier.*
 EEN ACHTJARIG KIND.
 BOEREN EN BOERINNEN. - GEPEUPEL.

Het eerste en derde Bedryf spelen in een dorp van Vlaenderen; het tweede te Brussel,
 in

1830.

*De persoon, aen het hoofd der tooneelen geplaetst, is altyd aen de linke zyde van
 den aenschouwer.*

Everaerd en Suzanna of het boetende landmeisje, drama met zang, in drie tydvakken.

Eerste tydvak.

De bruiloft of het dorp.

Het tooneel verbeeldt eene opene plaets. Regts van den aenschouwer de pachthoeve van Gertruida; boven de deur een jaerschrift met bloemkranzen omzet. Hier en daer hangen er wimpels en vlaggen. In 't verschiet ziet men een molen die insgelyks met groenten en vlaggen versierd is. Alles is geschikt om eene vlaemsche bruiloft te vieren.

Eerste tooneel.

SUZANNA,

uit de pachthoeve komende met een schenkberd waerop twee gekroonde bekers geplaetst zyn; zy draegt eene mand met flesschen en glazen en plaetst alles op eene tafel.

Hemel! hemel! wat voor een dag is een trouwdag! Men zou wel twintig handen moeten hebben om er door te geraken! - Daer ben ik nu reeds van vier uren in den morgen op de beenen; het is elf, en er is nog niets gedaen. - Ook is het de schuld van onze bazin Gertruida, die my twee geslagen uren aen haren opschik heeft doen verliezen. - Ik geloof niet dat ik ooit zoo preusch zal zyn den dag van myn huwelyk. - Te droes! de bazin is nog eene knappe vrouw, en baes De Witte is nog zeer gelukkig van haer tweede man te mogen worden. - Hy is toch bylange niet schoon, de molenaer, met zyn bemeeld gezicht! Maer om het even, is baes De Witte wit, baes De Witte heeft kroonen, en dat maekt allen man schoon. Ach! had Everaerd maer het vierde van deszelfs spaerpot! wat zouden

wy ras getrouwd zyn! Maer Everaerd heeft niets en ik nog veel min, en dat is zeer weinig om een huishouden te beginnen. - Mynheer de graef Van Rynvelde, onze burgermeester, heeft hem de plaets van hovenier op 't kasteel beloofd. - Hy zal op de bruiloft komen, welnu! ik zal hem by deze gelegenheid, zyne belooft herinneren. Mynheer de graef heeft wel genegenheid voor my.... Op myn woord! het is een fraeye heer! en hy komt nooit hier zonder my eenige aengenaemheden te zeggen: Het is altyd de beminnelyke Suzanna alhier! de bevallige Suzanna aldaer! En dit streelt zoo wat de eigenliefde!.... Ik! eene boerin! een arm weeskind! aen wie juffrouw Gertruida wel eene schuilplaets heeft willen verleenen, de aendacht van een groot heer op my trekken! welk eene eer! Gisteren, toen ik hem tot aen de deur wilde geleiden, vatte hy my de hand en zeide: Tot morgen! tot morgen! beminnelyke Suzanna! Ik zal de uitnoodiging van uwe meesteres niet vergeten. - Dan drukte hy my de hand zoo hard, dat ik er gansch van bloosde. - Bah! zou mynheer de graef de gedachte hebben?.... O neen! neen! ik ben zeker dat hy aen my alleenelyk niet denkt. Hy zal de plaets van hovenier aen Everaerd geven, wy zullen te samen trouwen, en de bruiloft zullen wy op het kasteel vieren.

Nº 1. STEMME: van Leocadie.

'K zal Everaerd myn trouwe schenken;
Hy zwoer my lang zyn teed'ren gloed.
Dien eed zoo duer, zal hy nooit krenken,
Myn heil is hem het grootste goed (*bis*).
O ja! ik zal hem weermin geven;
Zyn wy niet ryk, wy leven zonder druk.
In d'hut waer rykdom is verdreven,
Ontmoet men soms het reinst' geluk (*bis*).

Men hoort in de verte een vreugde geroep en eene geweeschoot.

Ha! daer is het teeken van de aankomst. - Het is onze veldwachter die hen groet met eene geweeschoot.

Tweede tooneel.

GERTRUIDA, DE WITTE, EVERAERD, HANS, BOEREN EN BOERINNEN, SUZANNA. - Zy komen op twee en twee, Gertruida en De Witte aen het hoofd.

KOOR.

Nº 2. STEMME: au bruit des castagnettes (rossignol).

Laet ons met vreugde zingen,
En roepen al te gaer:
Leev' puik der echtelingen!
Leev'! leev' nog honderd jaer!
Ja, leev' nog honderd jaer.

DE WITTE.

Sa! vrienden langer niet gewacht;
'K zie vader Bacchus ons reeds wenken,
'K zie 't druiven nat dat tegenlacht.
Kom! laet ons dus tot middernacht
Met vreugd op ons gezondheid drinken!

KOOR.

Laet ons met vreugde zingen, enz.

SUZANNA,

met den eerewyn.

Baes en bazin De Witte, want het is nu toch maer al te waer dat gy juffrouw Gertruida niet meer zult heeten; ik kan niet nalaten van u te verwelkomen, en u te feliciteren over de verbintenis welke gy zoo even hebt aengegaen, wenschende dat dezelve nog honderd jaer mogt duren in vrede, voorspoed en zegen.

AL DE GENOODIGDEN.

Leven bruid en bruidegom!

DE WITTE.

Dank, vrienden! dank! Ik ben gevoelig aen zoo veel blyken van eer en vriendschap; maer myn kelder zal u dit beter getuigen dan myn hart. Daerom geef ik u dien over, voorzien gelyk hy is;... En selderment! hy is het niet slecht. Myn hart bewaer ik voor wat beters.... Bazin De Witte zal er my nieuws van vertellen

(hy streelt haer)

GERTRUIDA.

Dat zullen wy zien. - Ondertusschen dat de vrienden

op onze gezondheid drinken, ga ik een oog in de keuken slaen.... Die gasten zullen niet misnoegd zyn iets te knabbelen te vinden; want mynheer de pastoor heeft ons lang genoeg bezig gehouden, om allen goeden eetlust te hebben. - Gy gedooft, niet waer?

EVERAERD.

Hoe! wel stoor u toch aen ons niet, bazin! doe gelyk of ge 't huis waert.

GERTRUIDA.

De meisjes kunnen een handje komen toesteken om alles in orde te brengen en de tafel te dekken, want wy zullen binnen eten. - De kamer is groot en wy zullen er op ons gemak zyn. - Des noods kan men 't avond in den boomgaerd gaen dansen. - De Witte! geef die jongens wel te drinken.... Na dien wyn is er nog andere.

DE WITTE.

Laet ons maer doen.... wy zullen niet ten achteren blyven.

EVERAERD.

Wy zullen zelfs het baentje niet laten verkoelen, bazin!

GERTRUIDA.

Kom, Suzanna!

SUZANNA.

Ja! juffrouw Gertruida! 't is te zeggen, bazin De Witte! Hemel! ik zal my nooit aen dien naem kunnen gewinnen.

Gertruida vertrekt; de meisjes en Suzanna volgen haer.

EVERAERD,

Suzanna by den rok trekkende.

He! zeg eens!... Suzanna! gaet gy naer de keuken?

SUZANNA.

Waerom?

EVERAERD.

Zeg my eerst of gy naer de keuken gaet?

SUZANNA.

Wel nu! ja!....

EVERAERD.

Zal er eene goede teste ryspap op tafel zyn?

SUZANNA.

Ryspap! en waerom?

EVERAERD.

Eene zonderlinge vraag! eene teste ryspap! waerom? Duivekaters! denkelyk om de katten voor te zetten?

SUZANNA.

Is het maer dat? 't was wel de moeite weerd van my mynen tyd daer voor te doen verliezen.

EVERAERD.

In tegendeel! dat is voor my van het grootste aenbelang. - Want, waer er geen ryspap op tafel is, denk ik niet op de kermis te zyn.

SUZANNA.

Welnu! men zal er aen denken.

(Af in huis.)

Derde tooneel.

HANS, DE WITTE, EVERAERD, DE MANNEN.

DE WITTE.

Vrienden! laet de vrouwen maer voor de maeg zorgen, wy zullen intusschen onze keel niet vergeten. Er staen hier nog twee zwarte zusters aen wie wy schielyk den hals gaen breken. - Welaen! de glazen vaerdig in de hand!

(hy schenkt)

Selderment! dat is iets van achter de boterkuip.

EVERAERD.

Men ziet wel dat de bazin niet gewoon is hare lieden met botermelk op te vullen.

HANS.

Dat begrypt men ligt. - De bazin heeft by 'nen pastoor gewoond.

EVERAERD.

En by die heeren wordt er zelden water gedronken.

DE WITTE.

Ja, jongens! Gertruida is de nicht van den heer Elhart van Moerbeke, zaliger, wiens eenige erfgename zy na zyne dood geworden is.... Eene erfenis van twee duizend pond groote, boven den huisraed, die op vyf honderd gulden geschat werd.

EVERAERD.

En de wynkelder was onder den huisraed begrepen?

DE WITTE.

Dat spreekt van zelf.

EVERAERD.

Dan verwondert het my niet meer dat haer wyn van achter de boterkuip is.... nog beter, hy is van 't paters-vaetje.

HANS.

'T is gelyk, baes de Witte! gy hebt daer een goed huwelyk gedaen.

DE WITTE.

Ho! wat dat betreft... ik weet wat ik dryf als ik de koe by den staert heb.... en men zal my niet ligt katten in zakken verkoopen.... Bovendien, Gertruida is eene goede huishoudster, oplettend en spaerzaam.... een beetje snapziek; maer dat is haer te vergeven, zy is immers vrouw. - Voor 't overige, de beste ziel van de wereld. Ik kan haer maer éen ding verwyten: dat ze my over twintig jaer voor haren eersten man niet heeft genomen.

EVERAERD.

'T is waer! 't is jammer! - Die weduwen weten altyd vergelykingen te maken, die meestendeel nadeelig voor den tweeden zyn. - Maer, blikslagers! wy gaen onzen wyn laten verschalen. - Kom! nog eens gedronken, en dan eens vrolyk gezongen.

ALLEN.

Ja! ja! een lied!

EVERAERD.

Drank zonder zang is een kermis zonder speelman... het een is zoo slecht als het ander. - Kom! baes De Witte! gy die men alle dagen met 't kriecken van den dag op uwen molen zoo helder hoort zingen, en die zoo veel geestige liedjes weet op te dreunen, geef ons dan iets of wat aerdigs uit Snoeck's almanak... wy zullen chorus maken.

DE WITTE.

Hoe! gy wilt dat de bruidegom zinge? het schynt my dat hy met regt en reden heel aen andere dingen zou moeten denken.

EVERAERD.

Dat waer wel, waert gy over twintig jaer met de bazin getrouwd.

DE WITTE.

Ik beken dat ik nieuwsgieriger zou geweest zyn.

HANS.

Kom! baes! laet u niet plagen om een lied.

DE WITTE.

Maer....

EVERAERD.

Daer is geen maren aen... Gy moet zingen.

ALLEN.

Ja! ja!

DE WITTE.

Welaen! dewyl gy het volstrekt begeert, zal ik u verlustigen met een onlangs nieuw verveerdigd liedje, getiteld: *het knap molenaertje...* - Ik heb my laten gezeggen dat het muzyk gemaekt is door een onzer beste gentsche poëeten.... Zyn naem is.... zyn naem is.... toe dan, helpt my eens.... Ha! wacht! nu ben ik er.... zyn naem is my ontvlogen.... Nu! luistert even eens. - Eerste kouplet.

N° 3. Nieuwe zangwyze van den heer Van Duyse.

Zeg my, knap molenaertje!

Waerom gy somtyds zucht?

Ja zucht?

Waerom gy, droef van aerdje,

Steeds uw gespelen vlucht?

Ja vlucht?

De mei gaet bloeyen,

De bloempjes groeven;

De vog'len paren

In 't groen der blaren.

Knap molenaertje!

Rond uw verlaten haerdje,

Gy slechts alleen, kwynt daer en zucht.

KOOR.

Knap molenaertje!

Rond uw verlaten haerdje,

Gy slechts alleen, kwynt daer en zucht.

DE WITTE.

Tweede kouplet: Antwoord van 't knap molenaertje.

Gy vraegt my, aerdig meisje!

Waerom ik somtyds zucht?

Ja zucht?

Nu, luister dan een reisje;

Gy geeft myn hartje lucht.

Ja lucht.

't Is dat de liefde

Sints lang my griefde,

En dat 'k u minne,

Schoone vriendinne.

't Knap molenaertje,

Rond zyn verlaten haerdje,

Zie daer waerom het kwynt en zucht.

KOOR.

't Knap molenaertje,

Rond zyn verlaten haerdje,

Zie daer waerom het kwynt en zucht.

DE WITTE.

Derde kouplet: Antwoord van 't meisje.

Gy die my schenkt uw harte,

Ho! wees verheugd en bly.

Ja bly.

Kom! staek uw liefde smarte,

Want gy deelt die met my.

Met my.

Ja voor de liefde

Die u lang griefde,

Zal 'k heel myn leven

U weermin geven.

Kom! molenaertje!

Verlaet uw eenzaam haerdje;

En nu voortaan niet meer gezucht.

KOOR.

Kom! molenaertje!

Verlaet uw eenzaam haerdje,

En nu voortaan niet meer gezucht.

Vierde tooneel.

DE VORIGEN, GERTRUIDA.

Ha! ha! het schynt dat gy u niet verveelt... Welaen! de tafel is opgediend. - Men wacht maer naer u meer.

DE WITTE.

En de koster en zyne vrouw! die my vast beloofd heeft van te komen. - Gy weet als er te eten en te drinken is dat...

GERTRUIDA.

Wel! hemel! bemoie u daer niet m \acute{e} e, lieve man! Ik weet immers genoeg wat ik te doen heb.

DE WITTE.

Ha! zie! als het zoo is, vrouw! dan heb ik niets meer te zeggen.

GERTRUIDA.

Dat spreekt immers van zelf. - Welaen! vrienden, als ge wilt!

KOOR.

N $^{\circ}$ 4. STEMME: Allons, partons.

Sa! vrienden, wakker aen!
Laet 't eten niet verkoelen;
Sa! vrienden, wakker aen.
Laet ons maer binnen gaen.

(Af in huis.)

Vyfde tooneel.

GERTRUIDA, DE WITTE.

DE WITTE,

Gertruida onder den arm nemende op 't punt dat zy meende de genoodigden te volgen.

Bazin De Witte! een woordje, als 't u belieft.

GERTRUIDA.

Ik heb geen tyd... Men heeft my daer binnen noodig... Morgen, zoo veel als ge wilt... Van daeg, behoor ik geheel aen myne gasten.

DE WITTE.

In 't geheele niet! in 't geheele niet... Ik moet u spreken, en morgen ware het te laet.

GERTRUIDA.

Gy zult de schuld zyn dat myne soep geheel zal koud worden.

DE WITTE.

Bah! bah! zy zullen te min hunne tong verbranden. - Vrouw Gertruida! hoe zoet valt my die naem! Vrouw Gertruida! eer in het echte huis te treden, eene enkele vraeg: Aenziet ge my voor uwen wettigen heer en meester?

GERTRUIDA.

Er is hier noch heer, noch meester, maer wel een baes en bazine.

DE WITTE.

Waerachtig! Nu, ook al goed! - Maer hoe verstaet gy dit? Wat is de baes by u?

GERTRUIDA.

't Geen hy over twintig jaer was.... 't Geen hy tegenwoordig moet zyn.

DE WITTE.

En wat was uw baes over twintig jaer?

GERTRUIDA.

Niet veel!

DE WITTE,

ter zyde.

Duivekaters! dat belooft.

(Luid.)

En wat zal ik zyn?

GERTRUIDA.

Myn lieve man! gy hebt immers zyne plaets overgenomen.

DE WITTE.

Dus dat gy de broek wilt blyven dragen.

GERTRUIDA.

Ik ben immers de eenige niet... en daerenboven, oude gewoonten zyn kwaed om laten.

DE WITTE.

Maer, vrouw Gertruida!

GERTRUIDA.

Kom! kom! myn lieve man! laet ons daer mede ons hoofd niet breken... Wy hebben wel aen andere dingen te denken. - En mynheer de graef die niet komt? Hy had my nothans beloofd.

DE WITTE.

Mynheer de graef zal dat niet laten, daer ben ik zeker

van; al was het maer om wat flikflooyerytjes aen Suzanna te vertellen.... De duivel hale my! als ik niet reeds menigmael het denkbeeld gehad heb dat hy op haer verliefd is.

GERTRUIDA.

Kom! wat gaet gy nu in uw hoofd steken? Mynheer de graef is onbekwaem.

DE WITTE.

Ja! ja! vrouw Gertruida! men heeft nog andere dingen zien gebeuren.... By voorbeeld! gy zult hem nooit van Suzanna hooren spreken, of 't is: Die lieve Suzanna! Die beminnyke Suzanna! Het is aldus niet dat men tegen eene dienstmeid spreekt.

GERTRUIDA.

Suzanna is hier eigenlyk geene dienstmeid... Zy is een weeskind, de dochter van een braef man, een dapper soldaet, in den slag van Waterloo gesneuveld, die my verzocht, toen hy naer het leger vertrok, voor zyne dochter te zorgen. Zy is by my groot gekweekt, is myne aengenomene dochter, en kan derhalve heur hier in hoedanigheid van dienstmeid niet behandelen.

STEMMEN

van binnen.

Hola! He! Bazin! Bazin!

GERTRUIDA.

Hier ben ik! hier ben ik! Kom, lieve man! schielyk naer binnen.

(Zy neemt hem by den arm.)

DE WITTE.

Welaen! vrouwtje! naer uw believen.

(Af in huis.)

Zesde tooneel.

DE GRAEF VAN RYNVELDE.

Alles schynt hier nog stil... Zou de bruiloft nog van de kerk niet gekomen zyn?

STEMMEN

van binnen.

Op de gezondheid van de bruid!

DE GRAEF.

Ja toch! zy zyn reeds in vollen gang daer binnen. Ik kom te laet... Het opmaken der attesten voor de lotelingen,

in myne hoedanigheid van burgermeester dezer gemeente, heeft my langer bezig gehouden dan ik gedacht had. - Doch! ik ben er niet misnoegd over... Ik zal misschien beter de gelegenheid vinden om Suzanna een woordje zonder getuigen te zeggen. - Onder al dat volk zou het my moeielyk vallen. - Ik moet volstrekt haer heden myne gevoelens te kennen geven. - Ik twyfel niet of ik zal in myn ontwerp slagen. - Zy is eierzuchtig, wat verslaefd op schoone kleeren; zulke meisjes laten zich gemeenelyk met eenige belooften vangen. Gelukkig toeval! ik zie ze juist herwaerts komen. Houden wy ons een oogenblik ter zyde.

Zevende tooneel.

DE GRAEF, SUZANNA.

SUZANNA,

naer binnen sprekende.

Geduld! geduld!... Ik kom dadelyk terug. - Hemel! hemel! ik weet niet waer ik het heb. - 'k Ben half duizelig. - Wy hebben nog glazen te kort.... en indien mynheer de graef kwam...

(Zy verzamelt de glazen in een korf.)

DE GRAEF,

zich vertoonende.

Zou hy zeer gelukkig zyn de beminnelyke Suzanna hier alleen te ontmoeten.

SUZANNA,

wat beschroomd.

Verschoon my, heer graef! Ik had u niet gezien... Maer men wacht reeds lang naer u... en ik ga hen uwe komst aenkondigen.

DE GRAEF,

haer weerhoudende.

Een oogenblik!... myn hartje! Uwe gezelschap is my veel te zoet om u zoo spoedig te verlaten.

SUZANNA.

Mynheer de graef is al te beleefd...

DE GRAEF.

Ik wenschte dat gy in my een zachter gevoelen wildet veronderstellen.

SUZANNA.

Ik begryp u niet, heer graef!

DE GRAEF.

In tegendeel, gy begrypt my zeer wel, myn hartje!

Doch! twee woorden gaen u myne gevoelens verklaren.

SUZANNA,

ter zyde.

Ik sidder.... Wat zal hy my zeggen?

DE GRAEF.

Suzanna! ik bemin u.

SUZANNA,

verplet.

Gy! mynheer de graef.

DE GRAEF.

Ja! beminnelyke Suzanna! Onmogelyk is het my geweest zoo vele schoonheid, zoo vele bekoorlykheden te aenschouwen, zonder yllyng in myn hart de vurigste liefde voor u te gevoelen. - Ik bemin... ik aenbid u, Suzanna! Spreek een woord... zeg my dat ik u niet onverschillig ben, en ik zal u een paleis doen bewoonen... Ik zal uw voorhoofd versieren met diamanten die eene vorstin zou benyden.

SUZANNA.

Mynheer de graef! wat doet gy my vernemen?

DE GRAEF.

EERSTE KOUPLET.

N° 5. STEMME: Jeune fille aux yeux noirs.

Beantwoord aen myn gloed; ach! wil my weermin schenken!
 Gy zyt myn' liefde waard; uw banden zyn my teer.
 O minlyke engelin! beveel, en op uw wenken,
 Maek ik u een bestaen van rykdom, pracht en eer.
 Kom, myn schoone!
 In stad woone';
 U verwacht
 Daer de pracht.
 'k Schenke kante',
 Oorpendante',
 O vriendin,
 Voor uw min.

SUZANNA.

TWEEDE KOUPLET.

Bedaer u minnevuer; gy moet uw liefde krenken;
 Verlaet de boerenmeid, uw hulde doet haer zeer.

De trouw, die 'k Everaerd van overlang kwam schenken,
Verbindt myn hart aen hem; ik breek die nimmermeer.

Houd uw kleere',
 Uw juweele';
 Ach! mynheer!
 Dring niet meer.
 Dat ik leve
 En ook sneve,
 Zonder schand
 Op het land.

DE GRAEF.

O neen, Suzanna!... zoo wreed zult gy niet zyn van my niet te willen aenhooren. Zonder u is het voortaan my onmogelyk te leven, want dit kort onderhoud is genoegzaam geweest om my te doen gevoelen hoe veel liefde myn hart voor u had opgevat. - Suzanna! deelt ze met my!... Laet my hopen! en ik val ootmoediglyk voor uwe voeten.

(Hy vat haer de hand en kust die menigwerf.)

SUZANNA.

Hemel! heer graef!

Achtste tooneel.

DE VORIGEN, EVERAERD.

EVERAERD,

in de diepste verwondering.

Wat zie ik!

SUZANNA.

O God!

EVERAERD,

schimpend.

Het doet my pyn dat ik u in zulk zoet onderhoud kom stooren... Maer ongerust zynde waer Suzanna bleef.

DE GRAEF.

Suzanna kan zeer wel uwe waekzaamheid ontberen. Zy is immers geen kind meer om verloren te loopen.

EVERAERD.

Neen! maer zy kan verloren gaen... en wilde mynheer de graef maer een beetje de hand leenen...

SUZANNA.

Everaerd! wat wilt gy daer mede zeggen?

EVERAERD.

O niets! maer mynheer de graef begrypt my wel.

DE GRAEF.

Sints wanneer ben ik dan verplicht aen lieden van uwe soort rekening van myn gedrag te geven?

EVERAERD.

Sints wanneer denkt mynheer de graef dat hy het regt verkregen heeft, straffeloos de verleiding te mogen beproeven in een huis waer hy zulk vriendelyk onthael geniet?

DE GRAEF.

Ik zou u raden niet onbeleefd te zyn.

SUZANNA.

Maer, Everaerd! hoe is 't gods mogelyk dat gy kunt veronderstellen!

EVERAERD.

Ik veronderstel niets... ik bewys het.

DE GRAEF,

zacht tegen Everaerd.

Gy zyt jaloers, dunkt my?... Wees op uwe hoede dat gy heden nog naer Brussel niet vertrekket.

EVERAERD,

even.

Hoe!

DE GRAEF,

luid.

Tot aenstonds, Suzanna! Ik ga uwe meesteresse geluk wenschen... Ik verwacht u daer binnen.

(Af.)

Negende tooneel.

SUZANNA, EVERAERD.

EVERAERD.

Suzanna! ik ben diep, ja zeer diep getroffen over uwe handelwyze ten mynen opzigte. Nogthans verwacht u aen geene verwytingen van mynen kant... Ja, myn hart is

gevoelig, maer bevindt zich nog kloek genoeg om, zonder morren, uwe onverschilligheid te kunnen verdragen.

SUZANNA.

Myne onverschilligheid!

EVERAERD.

Uwe onverschilligheid voor my... en uwe liefde voor den graef.

SUZANNA.

Myne liefde voor den graef? En wie zegt u dat ik liefde voor hem heb?

EVERAERD.

Alles... - Uwe verlegenheid toen ik hier kwam... de kus dien hy op uwe hand heeft gedrukt... en zelfs uwe tegenwoordige ontroering.

SUZANNA.

Een goed middel om niet ontroerd te zyn, wanneer u iemand, wien gy tot hier toe den diepsten eerbied hebt moeten bewyzen, u plotselings van liefde komt spreken en nederig u te voet valt.

EVERAERD.

Het had u weinige moeite gekost om dit te beletten; en zonder eene zekere welwilligheid, welke mynheer de graef ongetwyfeld in uwe oogen heeft ontdekt, zoude hy tot deze vermetelheid niet overgegaen zyn.

(Met spyt.)

Maer, zekerlyk! Een meisje is geveleid, trotsch, wanneer zy de eerbewyzingen van een heer op haer kan trekken... Arme zinnelooze! Zy weet niet hoe vele wroegingen er later haer hart zullen komen scheuren.

SUZANNA.

Everaerd! ik bid u.

EVERAERD.

Vergeef het my. - Ik heb het regt niet uw gedrag te mispryzen... Gy zyt meester van uw hart, en...

N° 6. STEMME: Uit Louise.

Hebt gy uw liefde een ander opgedragen,
 Hebt g' hem, helaes! uw trouwe toegestaen!...
 Hy wist misschien u beter te behagen;
 Schoon ik voor u 't onmooglyk had gedaen.
 Nu! min hem wel; blyf steeds hem trouwe schenken...
 't Is vruchteloos dat ik uw hart ontroer.
 Er komt een dag dat gy nog eens zult denken } *bis.*
 Aen 't eenzaam dorp en aen den armen boer. } *bis.*

SUZANNA.

Gy bedriegt u, Everaerd! Myne onbezonnenheid heeft kunnen oorzaak geven aen een vermoeden van verzuimenis myner pligten, waervan het vervullen my, heden meer dan ooit, heilig is. - Ik weet te wel wat ik aen de nagedachtenis myns vaders verschuldigd ben, om ze te kunnen

onteer. Neen! nimmer heeft er een ander denkbeeld in myn hart plaets gevonden dan dat van u ten eenigen dage toe te behooren.

EVERAERD.

Hoe! de liefde van den graef?

SUZANNA.

Is my onverschillig. - Van daeg heb ik er de eerste verklaring van ontvangen.

EVERAERD.

Zou het mogelyk zyn!... Suzanna!...

SUZANNA,

ter zyde.

Welaen! het moet zoo zyn.

(Luid.)

Tot proef, daer is myne hand. - Gy mogt ons huwelyk openbaerlyk gaen verkondigen.

EVERAERD,

ten hoogsten verheugd.

Och! Suzanna!... vergeef het my dat ik u ten onregte heb vermoed. - Gy waert te deugdzaam om ooit uwe pligten te kunnen vergeten.

SUZANNA.

Neen, Everaerd! Ik zal uwer liefde waerdig blyven...

(Ter zyde.)

Wat kost het my niet!

EVERAERD.

Ach! ik ben al te gelukkig....

(Men hoort in de verte het roffelen van een trommel.)

TE SAMEN.

Wat of dit zeggen wil?

Tiende tooneel.

DE VORIGEN, DE WITTE, GERTRUIDA, DE GRAEF, GENOODIGDEN.

DE WITTE.

He! he! wat beteekent deze trommelslag? Zouden er wel soldaten in het dorp komen inkwartieren?

GERTRUIDA.

Daer voor beware ons de hemel!

DE WITTE.

Zy zouden nooit beter welkom geweest zyn.

DE GRAEF.

Verontrust niet, vrienden! ik weet wat het is. - Gy

weet dat onze veldwachter nog als tamboer onder Napoleon heeft gediend... Gelyk gy hoort heeft hy nog geheel zyn instrument niet vergeten, en bedient er zich thans af om de recruten, die heden naer het leger moeten vertrekken, by een te verzamelen.

EVERAERD.

Wat geluk dat ik een hoogen nummer heb getrokken!

DE GRAEF,

ter zyde.

Neem u in acht! hy kan gemakkelyk gevraegd worden.

HANS.

Hoe? het is van daeg? Myne kennisgeving spreekt maer op overmorgen.

DE GRAEF.

Een bevel, dezen morgen aengekomen, heeft dit vertrek bespoedigd.

EVERAERD.

Myn goede Hans! Wat spyt het my dat gy ons nu juist moet verlaten... Maer, kom! wy gaen zien of het wezenlyk voor van daeg is.

ALLEN.

Ja! ja! Laet ons naer 't dorp gaen.

EVERAERD.

Suzanna! in een oogenblik ben ik by u weder.

DE WITTE.

Kom, vrouwtje lief! wy gaen te samen.

(Hy neemt haer onder den arm. - Allen vertrekken.)

Elfde tooneel.

SUZANNA, DE GRAEF.

DE GRAEF.

Suzanna! blyf, ik bid u.

SUZANNA.

Mynheer de graef!

DE GRAEF.

Wat spyt het my dat wy in zulk zacht liefdegelyk gesprek verhinderd zyn geworden... Maer, ik heb in uwe ziel gelezen; want 't was u niet mogelyk het langer te ontveinzen... Ja!

Suzanna! 't geen uw mond niet heeft durven bekennen hebben uwe schoone oogen verraden.

SUZANNA.

Nº 7. STEMME:.....

O neen, heer graef! wacht u dit te gelooven;
 Uw achting is my zeker veel te zoet,
 Dan dat ik ooit de zelve zou verdooven
 Door een gevoel, 't welk ik verstooten moet.
 Ach! maek toch niet dat 'k uw gezicht moet schouwen;
 Spaer me eene schand, waer voor myn harte beeft.
 Kost het soms veel om 't pad der deugd te houwen,
 Het kost ook veel als men 't verloren heeft (*bis*)!

DE GRAEF.

Kunnen die ydele denkbeelden uw' hart verontrusten? Is het aen de wereld dat gy rekenschap van uw gedrag moet geven? Aen haer wie gy niets verschuldigd zyt.

SUZANNA.

't Is waer, heer graef! ik ben een arme wees, zonder aenzien, onbekend, vergeten in dit dorp.

DE GRAEF.

Welnu! het hangt alleen van u af om het grootste aenzien te verwerven... om de achting van alles wat u omringt, te verdienen.

SUZANNA.

Van daeg geacht en morgen verstooten, geschandvlekt... misschien ook wel verlaten.

DE GRAEF.

Verlaten! verlaten van my... o Suzanna! gy meent het niet. - Spreek een woord! zeg my dat ik mag hopen! en ik zweer u...

SUZANNA.

Zweer niets, heer graef! want ik heb Everaerd oorlof gegeven om ons huwelyk bekend te maken.

DE GRAEF.

Uw huwelyk met Everaerd?

SUZANNA.

Ja, mynheer! En om alle andere gedachten, die er beletsel mogten tusschen brengen, uit myn hart te verdryven, heb ik besloten dit zoo spoedig mogelyk te voltrekken.

DE GRAEF.

En indien dit huwelyk eens niet kon voltrokken worden?

SUZANNA.

Wat wilt gy zeggen, heer graef?

DE GRAEF.

Indien er zich tusschen u en hem een hinderpael kwam plaetsen die het onmogelyk maekte!

SUZANNA.

Een hinderpael!

DE GRAEF.

Zoudt gy dan nog blyven weigeren my te aenhooren?

SUZANNA.

Ik weet niet welke uwe voornemens zyn, en toch doet gy my beven!

DE GRAEF.

Suzanna! hebt gy wel vast besloten met Everaerd te trouwen?

SUZANNA.

Op dit oogenblik meer dan ooit.

DE GRAEF.

En dit huwelyk zal plaets hebben binnen korten tyd?

SUZANNA.

Binnen veertien dagen ten allerlangsten.

DE GRAEF.

Zyt gy wel zeker van Everaerds toestemming?

SUZANNA.

Daer ben ik zeker van.

DE GRAEF.

En kwam hy eens uwe hand te weigeren, of ten minste, wierd het hem onmogelyk ze te aenvaerden.

SUZANNA.

Ik ken zyn hart, hy is er onbekwaem toe.

DE GRAEF.

Maer eindelyk... indien het zoo ware, belooft gy my aen niemand anders te zyn dan aen my?

SUZANNA.

Dit kan ik doen zonder gevaer, want ik weet te zeker dat hy met my zal trouwen. - Ja, heer graef! ik beloof het u.

DE GRAEF,

verheugd.

Ik dank u, Suzanna!

(Ter zyde.)

Zy is voor my! Maer er is geen tyd te verliezen.

(Luid.)

Vaerwel! Suzanna!

Herinner u by tyds uwe belooftē.

(Ter zyde.)

Offeren wy 't geluk van dien boer aen myne liefde op.

(Af.)

Twaaelfde tooneel.

SUZANNA, alleen.

Kom aen! Myn besluit is genomen... Maer er wordt spoed vereischt. - Eens getrouwd, zal het my niet moeyelyk vallen al de gevoelens, welke ik in het hart van den graef heb ontwikkeld, te verflaeuwen en zelfs geheel uit te dooven. Ik, van mynen kant, myne denkbeelden van eerzucht op eens door dit huwelyk verydeld vindende, zal alsdan alle gedachten die tot verzuim myner pligten zouden kunnen geleiden met halve moeite verjagen. - Ja! ja! Ik moet niet aarzelen... Myne eer en myne pligten gebieden my aldus te handelen.

N° 8. STEMME: Je t'aimerai.

'k Blyf u getrouw
 Wien ik eens kon behagen;
 Die my voor lang verkozen hebt tot vrouw.
 Ja, Everaerd! uw banden moet ik dragen;
 Gy kunt alleen 't begevend harte schragen.
 'k Blyf u getrouw

(bis)

Daer is hy! Laet ik hem spoedig last geven om de papieren, tot ons huwelyk noodzakelyk, by een te verzamelen. - De tyd is dringend.

Dertiende tooneel.

SUZANNA, EVERAERD.

EVERAERD.

Hier ben ik, Suzanna! hier ben ik! Jongens! wat is dat voor een geweld op het dorp! Alles loopt in de war... De recruten moeten nog heden weg. - Zy staen reeds aen het we thuis met pak en zak, gereed om te vertrekken.

SUZANNA.

Maer hoe is dat toch zoo spoedig gekomen?

EVERAERD.

Ik weet het niet... De eene spreekt van dit, de andere van dat... en men weet er geen regten kant aen.

SUZANNA.

Luister, Everaerd! Kunt gy spoedig uwe papieren bekomen om te trouwen?

EVERAERD.

Of ik ze spoedig bekomen kan? In een paer minuten als ge wilt. - Myn kerstenbrief heb ik 't huis... De doodceel van myn vader is in 't wethuis... en van de militie ben ik vry voor myn nummer... Nummer vyf-en-veertig. Zie, hier heb ik hem nog in myn zak.

SUZANNA.

Welnu! gae zien af gy de doodceel van uw vader kunt krygen, en kom aenstonds terug.

EVERAERD.

Ik vlieg, en in twee vloeken ben ik weder by u. - Ei! Duivekaters! daer aen had ik nog geen zier gedacht... Er is thans zoo veel te doen in 't wethuis... Wie weet of zy den tyd zullen hebben?... En nu, dat ik juist dezen morgen eenige woorden, ter oorzaak van u, met mynheer den graef heb gehad. - Hy kan my gemakkelyk veertien dagen houden loopen om zich te wreken.

SUZANNA.

Ik kan niet denken dat mynheer de graef daer toe zou bekwaem zyn.

EVERAERD.

Mynheer de graef is tot alles bekwaem. - Ik weet nog zeer wel wat er voorgevallen is, voorleden jaer, by boer Schuerman: Heeft hy niet zoo veel gedaen dat boer Schuerman's zoon naer 't leger is moeten optrekken, ondanks een aental redenen van vrystelling, waer voor hy reeds twee mael door den militieraed was vry van dienst verklaerd.

SUZANNA.

Wat! heeft mynheer de graef de magt daer toe? Gy doet my sidderen.

EVERAERD.

Ja! ja! dat heeft hy! - Maer God gedenke zyne lieve ziel! Indien hy my ooit eene dergelyke pert moest spelen!...

SUZANNA,

verlegen.

O gy denkt toch niet?

EVERAERD.

Neen! neen! dat is onmogelyk! Hy kan my wel eenigen tyd achter myne papieren doen wachten... Maer hy zal toch moeten eindigen met my die te geven... De plaets van hovenier op 't kasteel ben ik kwyt, daer is niet aen te twyfelen... By voorbeeld! ik ben er niet kwaed om... want, wie weet? Een overschotje van oude liefde.

SUZANNA.

Everaerd! ik bid u.

EVERAERD.

Nu! nu! ik zwyg. Ik weet wel dat gy hem niet moogt lyden... Welnu! ik ben nog een beetje geld te verwachten... Met den eersten mei komt het klein pachtgoedje van Jan Berkman te huer... Eens getrouwd, huer ik het... Met myne spaeroordjes koop ik eene koe, een verken, wat weet ik al! En leve myn vrouwtje! myne kleine Suzanna!

Nº 9. STEMME: van Gusman.

O eens in gang houd ik my niet in!
 Gy zult wond'ren zien gebeuren.
 De boom zal niet treuren,
 En van het begin,
 Draegt hy vruchten van de min.
 Ja gewis! wy zullen heilryk leven;
 En verhoorde my *Ons Lieve Heer*;
 In plaets van ons maer een kind te geven,
 Hy gaf er ons een dozyn in eenen keer.
 O eens in gang, enz.

(Men hoort de trommel slaen.)

Ha! daer gaen zy op marsch: Blikslagers! dat is eene bruiloft die hier voor velen slecht eindigt... Ik hoop dat wy de onze tot het laetste toe zullen kunnen vieren.

SUZANNA.

Vergeet niet, zoo dra zy vertrokken zyn, van u spoedig naer 't wethuis te begeven. - Ik weet niet, maer ik kan niet gaeuw genoeg getrouwd zyn.

EVERAERD.

En ik dan? Zyt gerust, een vaerwel aen Hans, en ik vlieg... maer daer zyn zy.

Veertiende tooneel.

DE VORIGEN, DE WITTE, GERTRUIDA, RECRUTEN, met pak en zak. Eenigen hebben nummers op hunne hoeden. - Zy komen op twee en twee, de tamboer aen het hoofd, en vergezeld door een veldwachter.

KOOR

N° 10. STEMME: uit Willem Tell.

Vertrekken wy; de tyd eischt spoed.
Wy zyn soldaet, dus goeden moed.
Elk een van ons heeft hier zyn wensch,
En wordt van boer een mensch.

HANS,

met een billet.

Vriend Everaerd! zie hier een billet 't welk mynheer de graef my verzocht heeft u ter hand te stellen.

EVERAERD,

levendig.

Een billet, voor my!

SUZANNA,

tegen Hans.

Weet gy wat het inhoudt?

HANS.

Neen, Suzanna!

EVERAERD,

na gelezen te hebben.

Verraed! verraed! Het is een trek van den graef!

SUZANNA.

Everaerd! Everaerd! Gy verbleekt... Wat staet er dan in dat billet?

EVERAERD.

Och! Suzanna! Ik ben soldaet!

ALLEN.

Soldaet!

SUZANNA.

Gy? Grooten God! ik ben verloren!

EVERAERD.

Ho! nu begryp ik alles... De dreigementen van dezen morgen!... Ha! mynheer de graef! gy hebt wel uwe voorzorgen genomen.

DE GRAEF,

zich vertoonende.

Beschuldig niemand dan het toeval die maekt dat uw

nummer gevraagd wordt. - Het is myne schuld niet, ik moet de manschappen leveren die my gevraagd worden.

EVERAERD.

Heer graef! gy zyt een afschuwelyk mensch! Dat is alles wat ik u kan zeggen... Ik weet, voor 't overige, dat alle tegenstand nutteloos zou wezen, en zal my derhalve aen myn lot onderwerpen. - Maer, wees op uwe hoede, heer graef! wy kunnen elkander in de wereld nog ontmoeten. - Suzanna! een woord? Mag ik op uwe liefde rekenen?

SUZANNA.

Ach! Everaerd! verlaet my niet, in 's hemels naem!

EVERAERD.

Suzanna! binnen acht dagen ging ik u voor altyd bezitten... Dit denkbeeld alleen maekte my den gelukkigsten der menschen... Binnen weinige oogenblikken verlaet ik u, misschien voor eeuwig; oordeel of myn hart niet moet openbersten van angst en droefheid.

SUZANNA.

Ach! myn vriend!

EVERAERD.

Ik heb daer binnen nog eenige voorwerpen die my ginds kunnen dienen; ik ga ze halen en verlaet dit dorp.

(Hy gaet binnen.)

DE GRAEF,

zacht.

Suzanna! vergeet niet wat gy my dezen morgen hebt beloofd.

SUZANNA,

even.

Ach! mynheer! wat hebt gy gedaen?

DE GRAEF.

Dezen avond zal myn rytuig hier digt aen de hoeve staen; ik zal uw antwoord komen afhalen.

SUZANNA.

O neen! neen! Kom niet, ik smeek u.

DE GRAEF,

ter zyde.

Dat is zoo veel als eene toestemming.

EVERAERD,

met een pak aen een stok.

Daer is 't. - Vaerwel! myne vrienden! myne weldoeners! Weest gelukkig. - Vaerwel!
Suzanna! Vaerwel!

en denk somtyds aen den armen soldaet. - Welaen!

(Hy plaetst zich in de rei der recruten.)

Voorwaerts! Marsch!

DE KOOR

herneemt:

Vertrekken wy, de tyd eischt spoed, enz.

ALGEMEEN TAFEREEL.

EINDE VAN HET EERSTE TYDVAK.

Tweede tydvak. Een jaer nadien.

Het tooneel verbeeldt eene kamer ten huize van den graef Van Rynvelde, te Brussel. Eene dubbele deur in 't verschiet... Links van den akteur, op het eerste plan, eene deur in eene andere kamer geleidende; wat verder eene tweede deur. Regts, tegenover de eerste kamerdeur, een venster. Eene tafel met schryfbehoeften.

Eerste tooneel.

DE GRAEF leest een kourant.

Ja! de gemoederen zyn ten hoogsten geklommen; eene omwenteling schynt onvermydelyk, en vreeslyk zullen er de gevolgen van zyn, kan zy by hare geboorte niet versmacht worden! Zinnelloozen die wy zyn! Moeten wy dan altyd de Franschen naâpen; en om dat zy eene omwenteling begonnen hebben, die voor hun een geheel ander oogwit heeft, is 't eene reden dat wy ook eene zouden moeten beginnen, die het welzyn van ons land voor eeuwig kan ten onder brengen? - Neen! neen! trachten wy die door alle mogelyke middelen te bestryden, en zelfs te dempen, indien het nog tyd is. Welaen! nog deze artikel tegen den vloed van oproerige denkbeelden die ons uit Frankryk komen overstromen. - Gelukt het my niet myn dierbaer vaderland van de rampen eener omwenteling te bevryden, ten minste zal ik het innerlyk genoeg smaken de zelve tot het uiterste toe te hebben bestreden.

(Hy belt, een knecht verschynt.)

Vincent! draeg dit spoedig naer het bureel van den Brusselschen kourant, met verzoek dit zoo haest mogelyk eene plaets in den zelve te verleen... Ga.

(De knecht vertrekt.)

Tweede tooneel.

SUZANNA, DE GRAEF.

SUZANNA,

Zy komt uit eene zy-kamer.

Myn vriend! mag ik weten, zonder onbescheiden te zyn, wat brief gy daer aen Vincent besteld?

DE GRAEF,

opstaende.

Niets, Suzanna! eene kleinigheid, eene nota voor den Brusselschen kourant.

SUZANNA.

Ach! myn vriend! hoe kan het zyn dat gy my zoo veel verdriet wilt veroorzaken!

DE GRAEF.

Hoe! veroorzaek ik u verdriet om dat ik in den kourant schryve?

SUZANNA.

In den kourant schryven ware 't minste, indien gy u met geene staetszaken wildet bemoeyen.

DE GRAEF.

Hoe wilt gy dat ik my met geene bemoeye, wanneer ik dagelyks den vloed van rampen, waer mede ons schoon vaderland bedreigd wordt, zie aengroeyen. - Wat wilt gy dat het zal worden! als alle weldenkenden alle krachten niet inspannen om tegen den zelven eenen ondoorboorlyken dyk op te werpen? - Neen! zoo lang ik adem hael, zal ik my tegen dit stelsel van verderfelyke veranderingen verzetten.

SUZANNA.

Ach! Eduaerd! indien gy wist hoe vele stemmen, min billyk misschien, maer meer overdreven, er zich tegen de uwe zullen verheffen! Hoe vele vyanden, die niets te verbeuren, alles te winnen hebben, gy zult te bestryden vinden!

DE GRAEF.

Wy hebben het regt voor ons; wy stryden met dubbele magt.

SUZANNA.

Is het in tyden van beroerte dat gy op regt moogt rekenen? Is het niet genoegzaam dat eene dolle en blinde wraekzucht van eenige gelukzoekers, u aen eene onkundige menigte aenwyst, als hinderpael tegen hunne eerzuchtige ontwerpen, om ylings het speeltuig hunner woede en razerny te worden.

DE GRAEF.

Suzanna! gy zyt gewoon alles in een akelig daglicht te stellen, en van de kleinste schaduwe het vervaerlykste

spook te maken. - Gy verontrust u tegen rede. - Het ware gekheid u zelve vrees aen te jagen.

SUZANNA.

Ho! Eduaerd! het is voor my niet dat ik bevreesd ben... Reeds lang heb ik al de waarde van myn leven weten te schatten... en gy zelf moet kunnen oordeelen wat prys gy er aen vast hecht.

DE GRAEF.

Gy twyfelt toch aen myne liefde niet?

SUZANNA.

O neen! neen! dat ware te wreed! En evenwel heb ik dikwerf gezien dat er my nog iets ontbrak... dat ik nog iets van u moest verlangen... En op dit oogenblik voel ik er, meer dan ooit, de noodzakelykheid van.

DE GRAEF.

Suzanna! heb ik u dan ooit iets geweigerd? Spreek op? Wat begeert gy? Nieuwe juweelen? Nieuwe kleeren? Myne fortuin is de uwe... Koop, beschik er over.

SUZANNA.

O zwyg van juweelen! van kleeren! Myn hart opent zich heden voor een ander denkbeeld... Een denkbeeld waer myn leven van afhangt.

DE GRAEF.

Verklaer u, Suzanna! Ik begryp u niet.

SUZANNA.

Nu luister, Eduaerd! - Voor u heb ik het gevoelen der wereld getrootseerd; voor u heb ik alle pligten, alle eer verzaekt! Voor u ben ik meineedig geworden! Myne vrienden, myne weldoeners heb ik schandelyk verlaten... hun vloek over my getrokken!... Ik ben onteerd... geschandvlekt... Ik ben, 't geen de wereld noemt een bedorven meisje, geworden: ik ben uwe minnares! Ik beklag my niet... Ik zegen myn lot, zoo laeg dat ik gevallen ben!... Maer een schepsel, een teeder schepsel, de vrucht uwer liefde, Eduaerd! schynt telkens dat ik het in myne armen drukke, my toe te roepen: Moeder! denk aen myne toekomst! Denk aen den bastaerd!

DE GRAEF.

Bedaer u, Suzanna!

SUZANNA.

O Eduaerd! Onze Clemence is nu drie maenden oud. Er zal een dag komen, dat ik haer den naem van heuren vader zal moeten zeggen... Zal ik het kunnen doen zonder te bloozen?... Zal ik het kind den misstap zyner moeder durven bekennen? De schande zyner geboorte ontdekken? O nooit! Is het niet waer? - Ik herhael het u, wat my betreft, ik beklaeg my niet... De genen die ons omringen denken dat ik uwe vrouw ben; zelfs hebt gy het aen eenige uwer vrienden kunnen doen gelooven... En ware het anders! wat zou my dat kunnen verschillen! Zou ik min uwe liefde bezitten? Maer, ongelukkiglyk moeten de kinderen in de schande der ouders deelen; en er kan een dag komen dat het onze my rekenschap van myn gedrag zal vragen... En 't is 't geen wy moeten beletten.

DE GRAEF.

En door welk middel?

SUZANNA.

Een dat onfeilbaer is: het huwelyk!

DE GRAEF.

Het huwelyk!

SUZANNA.

Ho! denk niet dat het nog de eerzucht is die my naer dezen band doet verlangen! Neen! dit gevoelen is in myn hart uitgedoofd sedert dat er een ander verheven en heilig, is komen plaets nemen... Maer myn kind een wettelyken vader, een naem te geven, is 't denkbeeld van al myne nachten en dagen, van alle oogenblikken myns levens. - Laet onze vereeniging door het huwelyk bekrachtigen! Laet myn kind uwen naem dragen... En verneder my dan zoo veel als gy my verheven hebt... Verstoot, veracht, trapt my onder uwe voeten gelyk de modder van de straet! En ik zal uwe kniën omhelzen!... Ik zal de aerde kussen waer uwe voetstappen geprent staen!... Mits ik myn kind een vader geve!... Mits de moeder in 't gezicht van den bastaerd niet meer moet bloozen!

DE GRAEF.

Genoeg! genoeg! Suzanna! gy ontroert my... Geduld! ik beloof u dat ik er wat later zal aen denken.

SUZANNA,

ter zyde.

Later! altyd later!

DE GRAEF.

Bovendien, Suzanna! gy weet welke de redenen van dezen uitstel zyn. Zoo dra ik myne familie zaken zal kunnen vereffenen, zullen wy daer aen denken. - Ik heb nog iets in de stad te verrigten... Een vriend, dien ik moet gaen vinden... Ik hoop u, by myne terug komst, wat hersteld te zien... By waerheid! gy zyt een zotskapje! van u zoo om een niet te verontrusten... Vaerwel! In een paer minuten ben ik by u weder.

SUZANNA.

Blyf toch niet lang weg... Gy weet hoe ongerust ik ben als gy uit zyt.

DE GRAEF.

Ik zeg u dat ik aenstonds terug ben... Ga, omhels onze kleine Clemence.

SUZANNA.

O ja! myn vriend!

(De graef vertrekt.)

Derde tooneel.

SUZANNA, alleen.

Het is maer al te waer: de vermoedens welke ik sedert eenigen tyd, aengaende Eduaerd's gedrag ten mynen opzichte, heb opgevat, beginnen meer en meer den schyn van waerheid te nemen. O ja! Eduaerd zoekt maer een voorwendsel om het tydstip van ons huwelyk onbepaald te verschuiven. Ik heb in zyne ziel gelezen; deze mishuwing zou een hinderpael voor zyne staetszucht worden... Welligt zal ik er het slachtoffer van zyn! O myn vader! waerom heeft het graf u zoo vroeg aen myne kindsheid onttrokken? Waerom hebt gy my alleen op deze wereld, in 't midden van het verderf en de verleiding gelaten? En gy, de vriend myner jeugd! Gy, wier trouw ik zoo schandelyk heb verraden! O Everaerd! zal er nog eene gedachte voor de ongelukkige Suzanna in uw hart kunnen komen, zonder dat er zich eene vervloeking zal byvoegen.

Vierde tooneel.

SUZANNA, ROOSJE.

ROOSJE.

Mevrouw! mevrouw! wat mag dat beteekenen? De stad loopt opgepropt van soldaten die daer zoo even aengekomen zyn. Men zegt dat er wel twee duizend mannen langs de vlaemsche poort zyn binnen getrokken.

SUZANNA.

Is het mogelyk? En, mynheer de graef! Is hy reeds uit gegaen?

ROOSJE.

Ja, mevrouw! Daer zoo even.

(Zy nadert het venster.)

SUZANNA,

ter zyde.

Ik ben ongerust over deze afwezigheid. -

(Luid.)

En gy zegt dat die soldaten langs de vlaemsche poort zyn binnen gekomen?

ROOSJE,

by het venster.

Ja, mevrouw! En kyk! daer komen er eene menigte met hunne logements billetten langs hier.

SUZANNA.

Langs de vlaemsche poort! Indien het eens het regiment van Everaerd ware?

ROOSJE.

Zegt mevrouw iets?

SUZANNA,

zonder haer te hooren.

Ik durf my zelve niet verzekeren... In elken soldaet zou ik vreezen Everaerd te ontmoeten.

ROOSJE,

even.

Daer komen er twee regt op onze deur aengestapt.

SUZANNA.

O hemel! bedriegt gy u niet?

ROOSJE.

Neen, neen! mevrouw! Ik zie het duidelyk. - Ja, ja! deze zyn wel voor ons.

(Men belt.)

Daer bellen zy reeds aen de deur.

(Zy wil heen gaen.)

SUZANNA.

Hemel! Ik voel my beven door al myne leden.

ROOSJE.

Maer wat let er mevrouw? Zy schynt ontsteld?

SUZANNA.

Inderdaed! de komst van deze soldaten, in afwezigheid van mynheer den graef.

ROOSJE.

O mevrouw! wees maer in 't geheele niet bang... Ik wed dat het goede jongens zyn.

(Af.)

Vyfde tooneel.

SUZANNA, alleen.

Indien het toeval eens wilde!... O neen, neen! Dit ware buiten alle mogelykheid... En evenwel heb ik rampvoorspellende voorgevoelen... Eene ontrustheid die my zegt dat er my een groot ongeluk staet over te komen. - Er zyn in het leven van die voorgevoelen, die men, wel is waer, aen het toeval kan toeschryven, maer die nooit bedriegen. - In alle geval, verwyderen wy ons om het gezicht van deze soldaten te vermyden.

(Af in de linke kamer.)

Zesde tooneel.

ROOSJE, EVERAERD, HANS, met wapens en bagagien.

ROOSJE.

Langs hier, flankeurs!... Ik zal u geleiden....

HANS.

Wy volgen u, snippertje! Bomben en grenaden! dat is een kommandant, die ons met halve moeite onder 't vuer zoude geleiden.

EVERAERD,

zyn geweer in een hoek plaetsende.

Myn goede Hans! men ziet wel dat gy veel van een kornetje houdt.

HANS.

Inzonderlyk wanneer zy aen zulke meesteressen toebehooren... En indien deze naer my wilde luisteren...

(Hy streelt haer.)

ROOSJE.

Schei uit, stouthart! Men ziet wel dat gy een vrolyk gastje zyt.

HANS.

Zoo wakker by de vrouwen als by den dienst! Bomben en grenaden! over een jaer was ik nog muldersknecht en zoo dom als den ezel van myn meester... Thans ben ik mensch geworden: Ik drink drok, rook meesterlyk en vloek als een sappeur!

EVERAERD.

Gy ziet waer toe het goed is soldaet te zyn.

HANS.

Honderd bayonnetten! dat is eene school! daer komt men altyd wys uit.

EVERAERD.

Of bedorven.

HANS.

Bah! bah! dat is goed voor kerels die hunne wereld niet kennen!... Maer wy! Honderd duizend veld bataillons! - By voorbeeld! gy! gy zyt treurig, 't is waer!... Zoo treurig als een verloren schildwacht... En dat waerom? Ik vraeg het u eens?

EVERAERD.

Hans!

HANS.

Ha! 't is waer; gy hebt niet gaerne dat men u daer van spreke... Zoudt gy willen gelooven, myn lief plaetskommandantje! dat myn vriend daer... voor eene kleine trouwelooze...

(Everaerd beziet hem stuer.)

Maer, nu! wy zullen dat potje gedekt laten... - Bomben en grenaden! myne kleine! als wy hier in garnizoen blyven, beloof ik u dat wy wel eens te samen naer de kermis zullen trekken.

ROOSJE.

Zoo! zoudt gy dat denken! Ondertusschen ga ik aen mevrouw de gravin vragen waer men u moet logeren.

EVERAERD.

Mevrouw de gravin! zegt gy? Is het wel zeker dat uwe meesteres getrouwd is?

ROOSJE.

Te droes! dat is de eerste keer dat my dat gevraegd wordt!... Wel zeker is zy getrouwd!
Waerom zou zy dan mevrouw de gravin zyn?

EVERAERD.

't Is goed.

ROOSJE,

ter zyde.

Wat heeft hy dan die soldaet? met zyn zonderlyk gezicht! Men zou zeggen dat hy
gestoord is om dat wy mevrouw de gravin zyn.

EVERAERD.

Ga uwe meesteres halen... Ik moet haer spreken.

ROOSJE.

Dit is onmogelyk!... Mevrouw de gravin is niet sprekelyk... Maer ik ga haer met uwe
komst bekend maken.

(Ter zyde.)

Die soldaet bevalt my in 't geheele niet... Ik houd veel meer van den anderen.

(Af links.)

Zevende tooneel.

EVERAERD, HANS.

HANS.

Bomben en grenaden! Everaerd! Indien ik maer acht dagen zulk een slaepkameraed
had, zou ik al ras de verdrietige nachten, welke wy te samen overgebragt hebben,
vergeten!

EVERAERD.

't Is waer, myn vriend! Ik dien u tot last... Gy moet u vervelen met my; gy, die altyd
vrolyk zyt, en ik...

HANS.

Duizend bayonnetten! Wie zegt u dat? Gy my tot last dienen! Gy, myn vriend! myn
broeder! myn slaepkameraed! Kyk! als ge my dat nog eens zegt, zullen wy ruzie
krygen.

EVERAERD.

Myn goede Hans! gy zyt my dan een vriend, in wiens boezem ik myn verdriet mag uitstorten!

HANS.

Ja! dat moogt gy! zoo lang Hansje Hansje is. - Zy

ligt dan nog altyd daer? Wel nu! het is een ongeluk. - By voorbeeld! gy hebt ongelyk van u voor haer te bedroeven... Eene kleine trouwelooze! die niet verdient dat men voor haer een zuchtje of een traentje zou laten. Ik heb altyd gezegd dat dit meisje slecht zou geeindigd hebben... Zy was veel te fier... veel te koket om ooit met een boer te trouwen.

EVERAERD.

Myn vriend! 't uer nadert dat ik my zal wreken.

HANS.

Welnu! in uwe plaets zou ik het niet doen. - Ik zou haer vergeten, gelyk zy u heeft vergeten, en naer heur niet meer omzien. - Ho! mynheer de graef! dat is wat anders! Hy is oorzaak dat gy soldaet zyt! Dat is iets dat ik hem nooit zal kunnen vergeven... En, hel en duivel! moest ik hem ooit ergens ontmoeten!

EVERAERD.

De graef! Ho! zyn bloed! zyn leven moet ik hebben.

HANS.

Zyn leven! dat is wat sterk! Met zoo veel belast ik my niet... Liefst eens wel afgerost! Dat zal hem goed doen... en hy zal er niet van sterven.

Achtste tooneel.

DE VORIGEN, ROOSJE.

ROOSJE.

Mevrouw heeft my gezegd dat ik u naer uwe kamer zoude geleiden.

HANS.

Bravo! myn zoetertje! Wy volgen u, al ware het naer de hel.

EVERAERD.

Hans! neem myn ranselzak en myne giberne mede; het is onnoodig dat ik u vergezelle.

HANS.

Zoo veel te meer dat ik liever met de meid alleen ga... - Kom aen! vleugel adjudant! Voorwaerts... Marsch!

ROOSJE.

Langs hier!... Langs hier!... Flankeur!

(Af.)

Negende tooneel.*EVERAERD, alleen.*

Eindelyk ben ik alleen! in het huis van den graef! digt by de kamer van de trouweloze Suzanna! Ho! duizend denkbeelden komen op eens in myn verward hoofd zich tegen elkander stooten! Hoe verlangde ik naer 't oogenblik dat zy vertrokken!... Hoe naeuw moest ik my bedwingen, om my zelven niet te verraden! Het is dan niet vruchteloos geweest dat ik, een geheel jaer lang, myne dagen in angst, myne nachten al wakende heb overgebracht, in eene gedachte verslonden, die van eens den vernielers myns geluks, den schakker myner beminde te ontdekken. Myne droomen zyn verwezenlykt... Ik ben in hunne wooning... Ik ben by hem... Ik ben by haer. - Naeuwelyks by het leger aengekomen, meldt my een brief uit het dorp dat Suzanna, onmiddelyk na myn vertrek, met den graef is vertrokken; waer naer toe? Dit wist men niet. - Ik neem voor my, in al de plaetsen waer wy eenigzins vertoeven, naeuwkeuriglyk naer den graef Van Rynvelde te vernemen; niemand die my diensaengaende eene voldoende onderrigting kan geven. Eindelyk komen wy te Brussel aen, wanneer eensklaps het toeval een logements billet, dragende den naem van den graef Van Rynvelde, in handen van een myner kameraden brengt. Ho! om de woonst van den graef te ontdekken! Om dit billet te verkrygen! had ik den laetsten druppel van myn bloed, ja myne ziel zelve gegeven. - Zonder Hans van iets kennis te geven, vraeg ik de verwisseling van dit billet tegen het onze... Zonder moeite verkryg ik het... En hier is 't! Het is in myn bezit! God! gy hebt het gewild... Ik ben in hunne wooning! Ik ben by hem! Ik ben by haer! - Hemel! daer is zy.

*(Hy houdt zich wat in het diepste der kamer.)***Tiende tooneel.***EVERAERD, SUZANNA.**SUZANNA,**zonder Everaerd te zien.*

Roosje heeft deze twee soldaten naer hunne kamer ge-

leid. - Een van hen, zeide zy, wilde my spreken... Ach! ik wil dien soldaet niet zien.

EVERAERD,

zich vertoonende.

Gy bedriegt u, mevrouw de gravin! want die soldaet... zie hem hier!...

SUZANNA,

een gil uitwerpende en achteruit deinzende.

Ach!

EVERAERD.

Gy hebt my herkend!

SUZANNA,

buiten haer zelven.

Gy hier! gy hier! O neen! neen! Ik ben zinneloos niet waer? - O zeg my dat ik zinneloos ben!

EVERAERD.

Neen, mevrouw! Uwe geheugenis heeft u niet bedrogen.

SUZANNA.

Het is dan waer? Het is geen droom? Gy zyt Everaerd?

EVERAERD.

Ja, Everaerd! Everaerd, soldaet! die u rekenschap van uw gedrag komt vragen.

SUZANNA.

O myn God! konde de aerde scheuren, ik zonk er in van schaemte.

EVERAERD.

Ha! gy hebt gedacht dat, na verloop van een jaer, ik u ook zoude vergeten hebben, gelyk gy, eene uer na myn vertrek, my reeds had vergeten? Neen! myne vrienden blyven langer in myn geheugen. Ik begryp dat, omringd, gelyk gy zyt, van alles wat de weelde en de pracht kunnen uitdenken, het u niet moeyelyk is geweest de nagedachte van den armen boer uit uw hart te verdryven. - Maer ik, wien het geluk, op verre zoo niet heeft begunstigd, heb de uwe, by dag en by nacht, als een knagenden worm in myn hart moeten bewaren.

SUZANNA.

Everaerd! gy zyt hier gekomen! waerom? Ik weet het niet... Om my mynen misstap te verwyten... Om u in mynen angst te verblyden... Om my van schaemte voor uwe voeten te zien sterven.

EVERAERD.

Neen! om wat beters: om my te wreken.

SUZANNA.

U wreken? Al goede hemel!

EVERAERD.

Over de trouwelooze, en over den verleider. - Over haer die myn eenig geluk op de aerde was; over hem die my myn eenig geluk op de aerde heeft ontnomen.

SUZANNA.

U wreken over my! Denkt gy dan, Everaerd! dat gy niet reeds gewroken zyt? Denkt gy dat alle gevoelens van eer en schaemte uit myn hart zyn geroeid, en dat ik, zonder wroegingen, myn lot heb kunnen ondergaen? O neen! hadt gy deze kunnen kennen, zy waren meer dan bekwaem geweest om uwe wraek reeds lang te ontwapenen.

EVERAERD.

Wroegingen wisschen de schande niet uit.

SUZANNA.

't Is waer! En echter ben ik toch zoo schuldig niet. Ik was een meisje zonder ondervinding, op het land gekweekt. Myne moeder heb ik nooit gekend; zy stierf toen ik werd geboren. O had ik eene moeder gehad! Eene moeder om myne jeugd te bewaken! Eene moeder had haer kind niet laten verloren gaen. - Over vyftien jaer sneuvelde myn vader op 't veld van eer. Dus naeuwelyks vyf jaren oud, bevond ik my ouderloos, zonder familie, alleen, verlaten van hemel en aerde, toen mejuffrouw Gertruida, aen wie myn vader my had aenbevolen, my innam. - Ik werd er groot gekweekt... Men had my gewoon gemaakt my altyd myn eigen zin te laten volgen; en wanneer ik iets misdeed, was er daer niemand die my daer over berispte. - Als de graef voor de eerste mael in de hoeve verscheen,

(Everaerd maekt eene beweging van gramschap.)

Ho! laet my voleinden! Als hy verscheen, was ik achttien jaren oud. Hy vondt my bevallig; hy dorst het my zeggen... En ik, een eenvoudig landmeisje, was trotsch en gevleid als hy zich verwaerdigde my een mael het woord toe te voegen. Dan kreeg ik kennis met u, en van dien tyd af, had ik u innerlyk tot myn beschermer, tot den steun, die my ontbrak, verko-

zen. - Doch! op het punt dat ik in die worsteling tusschen deugd en pligtverzuim ging zegepralen, en aen eer en deugd getrouw blyven, wordt gy my eensklaps ontrukkt.

EVERAERD.

O ja! Het was een snood, een helsch verraed!

SUZANNA.

Wat zou ik u meer zeggen? Gy vertrouokt; niet eene stem verhief er zich om my op den boord des afgronds tegen te houden en my uit het gevaer te helpen... En 's anderendaegs, verbaesd van my zelve, berouwhebbend, maer helaes! te laet! bevond ik my in dit hotel.

EVERAERD.

Ho! vervloekt zy de verleider! Al zyn bloed zal niet toereikend zyn om mynen dorst van wraekzucht te lesschen!

SUZANNA.

Everaerd! welk is uw voornemen?

EVERAERD.

Uwe schande in den graefs bloed te wasschen.

SUZANNA.

Al goede hemel! Wat zegt gy? O neen! neen! gy meent het niet?

EVERAERD.

Binnen een oogenblik zult gy er de proef van hebben.

SUZANNA.

O Everaerd! als er nog eenig medelyden voor eene ongelukkige, die u miskend heeft, in uwe ziel kan bestaen! als ik u ooit eenigzins dierbaer hen geweest! ik smeeke u op de kniën! zie van dit wreede voornemen af.

EVERAERD.

Nooit! Zyne dood of de myne.

SUZANNA.

Everaerd! indien gy wist hoe dierbaer my het leven van den graef is! Ach! moet er een slagtoffer wezen, dat ik het zy... Maer spaer den graef! Ik smeeke u, spaer den graef!

EVERAERD.

Ha! gy bemint hem dan nog altyd zoo sterk, dat gy uw leven voor het zyne zoudt verpanden!

SUZANNA.

Ik bemin hem als een echtgenoot.

EVERAERD.

En evenwel is hy slechts uw minnaer! niet waer? Een minnaer die u van daeg neemt en morgen wederom uit zyn huis zal jagen, om eene andere te nemen.

SUZANNA.

Everaerd! gy zyt onmêedoogend!

EVERAERD.

Om dat ik regt ben, niet waer? Ongelukkige! eerbiedig u zelve! het is nog niet te laet om van uwe dwaling tot inkeer te komen. Kom! verlaet dit huis, getuige van uwe schande en ongeluk. - Om uwent wille zal ik het ongelyk, my door den graef aengedaen, vergeten. - Kom! volg my. Laet ons te samen dezen afgrond van oneer ontvlugten.

SUZANNA.

Vlugten! uit dit huis! O nooit! Nooit! Ik kan... ik mag niet.

EVERAERD.

Gy moogt niet! zegt gy! Welke magt overheerscht er u dan hier? Welke banden houden er u hier gebonden?

SUZANNA.

Heilige! onverbrekelyke! waer van ik alleen de sterkte kan waerden.

EVERAERD.

Ho! spaer my eene tael die eene half uitgedoofde jaloezy in myn hart zoude kunnen herontsteken... Spreek my van uwe liefde, van uwe aengekleefdheid voor den graef niet, want ieder woord ware eene steek van moordprijem in myn hart. - Kom! vergeet het voorledene; de toekomst staet nog voor ons open. - Alle gevoel van deugd is uit uwe ziel nog niet verbannen. - Vlugt! Vlugt! Ik zal u de eer, de achting van allen wedergeven.

(Hy wil haer voortslepen.)

SUZANNA.

Neen! neen! Welke oneer my bevlekket! welken vloek gy over my moogt uitstorten! Ik blyf, en stierf liever dan dat gy my aen deze wooning zoudt ontrukken.

EVERAERD.

Ha! het is te veel. - Beef! want ik zal de banden die u hier vasthouden, met 't geweld der wanhoop verbreken.

SUZANNA,

luisterende.

Hoort gy niet? Men komt!... Het is de graef!... Ach! in 's hemels naem! verberg, verwyder u!

EVERAERD.

Neen! ik blyf.

SUZANNA.

Ach! Everaerd! Ik bezweer u... Ik beroep u op uwe eer, op uwe liefde! Heb medelyden met my. - Zie, ik ben aen uwe voeten... Ach! verwyder u... In 's hemels naem! verwyder u.

EVERAERD.

Welaen! het zy zoo... Maer denk dat ik hier op u zal wachten.

(Af door de dubbele deur.)

Elfde tooneel.

SUZANNA, alleen.

Och! al goede God! heb medelyden met een ongelukkig meisje!

Twaelde tooneel.

DE GRAEF, SUZANNA.

DE GRAEF,

uit eene zy-kamer komende.

Suzanna! alles is verloren... De burgery is in vollen opstand. - Reeds is het hotel van den minister van binnenlandsche zaken de prooi der volkswoede geworden; het myne is reeds aen de oproerigen aangewezen. Er is geen tyd te verliezen... Wy moeten vlugten.

SUZANNA.

Geregte hemel!

DE GRAEF.

Ga; maek spoedig alles gereed tot ons vertrek... Eene postchees zal ons aen de achterpoort afwachten. Ga.

SUZANNA.

O God! bescherm myn kind!

(Af in de slaepkamer.)

Dertiende tooneel.*DE GRAEF, alleen.*

Ja! er wordt spoed vereischt... De minste vertraging zou my noodlotig kunnen worden. Dezen nacht heb ik de grenzen van Holland bereikt; en eens daer, kan ik gemakkelyk de gebeurtenissen te gemoet zien. Maer, waerom deze vrouw en een kind mede le geleiden? Dit kan niets doen dan my in myne vlugt hinderen. - Neen! neen! zy blyven hier. Des noods kan ik hen altyd by my krygen als ik wil. - Ja, het is besloten; vlugten wy zonder haer weder te zien.

Veertiende tooneel.*DE GRAEF, EVERAERD.***EVERAERD,***zich schielyk vertoonende.*

Een oogenblik! mynheer de graef!

DE GRAEF.

Hemel! bedrieg ik my niet? het is Everaerd!

EVERAERD.

Hy zelf, mynheer! Everaerd, die alvorens te vlugten u eerst nog een paer woorden heeft te zeggen.

DE GRAEF.

Wat wilt gy van my? Wat komt gy hier doen?

EVERAERD.

Wat ik van u wil? vergoeding. Wat ik hier kom doen? my wreken. - Ha! gy hebt gedacht dat de arme boer eertyds bang was, om dat hy zweeg! om dat zyne krachten onder uw gezag moesten bezwyken! Gy hebt u bedrogen; het was alleenelyk uit eerbied voor de wet. - Maer nu! nu, dat er sedert dien tyd veel verandering is gekomen; nu, dat de boer een man, een soldaet is geworden, is het aen u, graef! van hem rekenschap te geven van het snoodste verraed; rekenschap van het meisje 't welk gy hebt geschandvlekt.

DE GRAEF.

Laet al die bejammeringen daer... Ik heb geen tyd; ik moet vertrekken.

EVERAERD.

Ha! gy meent dat ik een geheel jaer lang naer u vruchteloos zal gezocht hebben, en als ik u eindelyk vind, dat ik u zoo maer gerust zal laten vertrekken?... By myne ziel! heer graef! in uwe plaets zynde, zoude ik zoo veel niet durven verhoppen.

DE GRAEF.

En welk regt hebt gy om my in myn huis wetten te komen geven? om my te beletten van te doen wat ik wil?

EVERAERD.

Welk regt? Het regt 't welk de eer en de plicht van een man vordert. Luister, mynheer! Ik weet dat Suzanna hier is, want ik heb haer gesproken. - Ik weet ook dat gy haer echtgenoot niet zyt, en nog min van voornemen zyt het te worden.

DE GRAEF.

Wat raekt u dat of ik met Suzanna trouw of niet?

EVERAERD.

Wat my dat raekt? Maer hebt gy dan vergeten dat dit meisje, 't welk gy onteerd hebt, myne vrouw moest worden?... Dat ik haer beminde met al de liefde welke een sterveling voor een andere kan gevoelen? Dat ik haer nog bemin gelyk den eersten dag, en dat myn eenige wensch op deze wereld is van heur hare eer weder te geven.

DE GRAEF.

Welnu! trouw dan met haer... Ik stel haer in uw beschik.

EVERAERD.

Neen, ik niet, maer gy. Gy, alleen, kunt haer de verlorene eer terug geven. - Op deze voorwaerde zou ik misschien mynen haet tegen u kunnen vergeten.

DE GRAEF.

Het ware nutteloos daer op aen te dringen; reeds lang heb ik besloten dat meisje te laten varen.

EVERAERD,

in woede.

Ho! lafhartige eerlozen! gy hebt dan het regt van een arm, onervaren meisje te verleiden, laffelyk te onteeren, en als uwe zinnen verzadigd zyn, schandelyk te verlaten, ja, weg te jagen... En dit alles om dat gy ryk zyt! om dat

gy denkt dat de armen maer geboren zyn om tot uw wellust te dienen! Ho! luister naer 't geen ik nog zal zeggen: Dit meisje was niet geboren om uwe minnares te zyn; en heeft zy gedwaeld, zy was goed en deugdlievend... De schande valt op u, ryke liên, op u, die de onervarenheid van een jong en arm schepsel misbruikt! op u, die u een spel van de eerbaerheid eener vrouw maekt! Op u, die u 's anderendaegs by uwe vrienden gaet roemen over de onteering eens kinds, gelyk over de heldhaftigste verrigting. - Welnu! hoe laeg dat zy gevallen is, acht ik ze nog genoeg om er myne vrouw van te maken; maer gy moet kunnen begrypen dat dit nooit zal gebeuren, zoo lang dat er iemand zal leven die heur hare schande zou kunnen verwyten, in wiens gezicht zy zou moeten bloozen. - Zie hier twee pistolen; neem een van de twee en uwe dood of de myne.

DE GRAEF.

Neen! neen, zeg ik u.

EVERAERD.

Ha! deze weigering voegt u wel. - Onbeschaemde verleider en eerlooze lafhart.

DE GRAEF,

forsch.

Genoeg! genoeg! want ik ben dorstig naer uw bloed.

EVERAERD.

Welaen! en als de hemel regtvaerdig is, dan zal hy het uwe doen stroomen.

Vyftiende tooneel.

DE VORIGEN, SUZANNA, binnen stuivende en zich tusschen beiden werpende.

SUZANNA,

buiten kennis vallende.

Laet af! laet af! genade! genade! voor den graef... voor den vader van myn kind.

(De wapens vallen uit de handen van Everaerd, terwyl men buiten het geschreeuw hoort van: Ter dood! Ter dood den graef. Het volk nadert; men hoort eenige vensterglazen breken, de deur wordt met geweld opengerukt, het gepeupel vertoont zich in menigte en bedreigt

den graef met verschillige wapens. Everaerd grypt naer zyn geweer; Hans verschynt op het getier insgelyks met het zyne, en beiden wederhouden het volk, terwyl de graef het venster uit springt. - Suzanna ligt buiten kennis.)

TAFEREEL.

EINDE VAN HET TWEDE TYDVAK.

Derde tydvak.
De terugkomst in het dorp.
1840.

Het tooneel verbeeldt de zelfde opene plaets van het eerste bedryf.

Eerste tooneel.

GERTRUIDA, BAES DE WITTE.

GERTRUIDA,

uit de pachthoeve komende.

't Is wel! 't is wel! baes De Witte! Wel hemel! bemoei u daer al niet mée.

DE WITTE.

Maer vrouw Gertruida! luister toch... Ik ben het niet, die dat ooit uit myne duimen had durven zuigen... Dit is immers iets 't geen het gansche dorp zegt en weet.

GERTRUIDA.

Weet ge wat, myn lieve man! Gy zyt een gek! een domoor!

DE WITTE.

Nu! dit is goed! Gekken en domooren moeten er ook al in de wereld zyn. - Maer, ik weet wel dat ik altoos moet eindigen met u gelyk te geven. Gy zyt niet beter dan alle andere wyven.

GERTRUIDA.

Lieve hemel! die man zou u doen dood vallen van gramschap, indien men naer al zynen dommen praet moest luisteren.

DE WITTE.

Maek u maer niet moeyelyk; maek u maer niet moeyelyk, vrouwtje lief! - Het sap is by lange de koolen niet weerd.

GERTRUIDA.

Durven staende houden dat ik het schuld ben dat die trouwelooze Suzanna zoo slecht heeft gedacht! Kon ik den graef beletten van op de hoeve te komen en Suzanna het hof te maken?

DE WITTE.

Maer ik herhael het u, vrouw Gertruida. Ik denk immers

zoo niet... Ik kom u maer zeggen wat er in het dorp wordt gezegd... En lieve hemel! ik zou van myn leven niet gedaen krygen, indien ik iedereen den mond moest stoppen.

GERTRUIDA.

Luister, De Witte! Ik zal nog eindigen met u in huis op te sluiten gelyk een kind, om u te beletten van halve dagen naer het dorp te gaen *kommeren*.

DE WITTE.

Ha! ha! vrouw! Zoude men dan niet moeten denken dat ik de tong van een oud wyf heb, gelyk gy my behandelt. - Zonder de terugkomst van Everaerd was er nooit zoo veel gepraet geweest; het gevalletje van Suzanna met den graef Van Rynvelde was hier op het dorp sints lang dood en begraven. Maer, die hem eerst zagen, hebben natuerlyk van Suzanna moeten spreken; en goede hemel! gy weet als de wyven beginnen te praten...

GERTRUIDA.

Noem er u maer by.

DE WITTE.

Myn lief wyveken is altyd genegen om te schertsen.

GERTRUIDA.

Zyt gy niet de eerste, die rond het dorp geloopt zyt om aen iedereen te gaen zeggen dat Everaerd was aengekomen en by ons zynen intrek had genomen. - Zyt gy het niet overal gaen vertellen hoe hy Suzanna te Brussel had gevonden.

DE WITTE.

't Is waer, vrouw Gertruida! - Toen Everaerd, over zes maenden met zyn *congé* en het *yzeren kruis* van het leger terug kwam, wilde ik dat goed nieuws aenstonds aen al onze vrienden gaen mededeelen. Als hy my vroeg om by ons te komen wonen, (niet als knecht; hy had het niet meer van doen; zyn oom had hem een schoon beetje geld achter gelaten, waarmede hy rykelyk aen zynen onderhoud kon voorzien.) was ik geveleid van hem een plaetje aen onzen haerd te mogen afstaen. Zie je wel, vrouw! een militaire, en vooral een die het kruis van eer op de borst draegt, heeft altyd iets op zich die de achting gebiedt. Men is trotsch als men met hem des zondags uit de hoog-mis komt,

en men van alle kanten rond zich hoort mompelen: ‘Wie is dat, die daer met baes De Witte uit de kerk komt? - Wie? Wel kent gy Everaerd niet meer? - Everaerd! met het *yzeren kruis!* - Wel zeker! Heeft hy het niet dapperlyk gewonnen?’ En dan in d'herberg, na de vespers, als men ons in een rondeken sluit, dan moest gy eens hooren: ‘Everaerd! toe dan, tik eens... doe eens bescheed! - Gy zyt er goed van 't huis gekomen, he! Gy hebt zeker zien kappen en kerven? Gy hebt zeker de kogels aen uwe ooren hooren schuifelen? Zeg my eens, zonder liegen: Hoe veel hebt gy er wel dood geschoten?’ Dan grimlachen wy eens, drinken de rest van ons glas bier uit en ontsteken ons pypken, terwyl men niet ophoudt van vragen en zagen... En, zie je wel, vrouw! zoo heb ik myn deel van de glorie als of ik al den tyd in den oorlog aen Everaerd's zyde had gestreden.

GERTRUIDA.

Ja! ja! 't is wat raers al uwe glorie! - Zyt gy dezen morgen naer den brieven bestelder geweest? Gy weet dat Everaerd u gisteravond heeft gevraagd of gy eens de goedheid wildet hebben, dewyl gy toch op 't dorp moest zyn, van te gaen zien of er geen brief voor hem was toegekomen.

DE WITTE.

Kyk! dat heb ik by myne ziel vergeten.

GERTRUIDA.

Nu! heb ik het niet gezegd? Daer heeft hy het nu vergeten!

DE WITTE.

Het is myne schuld niet, vrouw Gertruida! Het is de schuld van zwarten Jan, die my vertelde dat zyn wyf...

GERTRUIDA.

Wel! Wat raekt my het wyf van zwarten Jan! Moet u dat uwe affaires doen verzuimen?

DE WITTE.

Neen, vrouw Gertruida! zeker neen... Maer terwyl hy my zyne gelegenheid vertelde, had ik vergeten waerom ik op het dorp gekomen was, en...

GERTRUIDA,

ongeduldig.

En... en... en... Maer, waer aen hebt gy dan te denken?

Wat hebt gy dan in het hoofd? Baes De Witte! wat hebt gy dan in het hoofd?

DE WITTE.

Niets, vrouw Gertruida! Volstrekt niets.

GERTRUIDA.

Dat kan men gemakkelyk gelooven.

DE WITTE.

Maer 't is dat gy my altyd twintig verschillige dingen in eenen keer doet doen. - Ik heb somtyds het eerste vergeten, terwyl ik naer het tweede luister.

GERTRUIDA.

En dat is een man in affaires! Maer, wat zou het hier dan zyn, indien ik geen kop voor twee had! Lieve deugd! wat zyt gy toch voor een man?

DE WITTE.

Vrouw Gertruida! gy hebt my immers naer uw handje gekweekt.

N° 11. STEMME: Des maris ont tort.

Vrouw lief! wil u toch niet beklagen;
Gy ziet al naer uw wensch hier gaen.
Gy doet al wat u kan behagen;
Nooit kost ik u een zucht of traen.
'k Wil u in al voldoening geven;
'k Wil u verpligten waer ik kan;
Ik laet u meester heel uw leven.
Gy ziet, 'k ben een gewillig man (*bis*).

GERTRUIDA.

Het is maer zoo als het behoort. - En wat zult gy nu aen Everaerd gaen zeggen? Hy, die op u rekende.

DE WITTE.

Ja! ja! Ik zal dat wel zien te redderen. Er is nog geen draeidje aen gebroken. Everaerd is niet 't huis; ik vlieg schielyk naer 't dorp, en in min dan twee vloeken tyds, ben ik hier weder van den brieven bestelder.

GERTRUIDA.

Ja! het ziet er nu lief uit.

DE WITTE.

Laet my begaen... Laet my begaen.

N° 12. *SEMME: Je saurai bien la faire marcher droit.*

'k Loop naer het dorp en, vrouw lief! binnen 't kort
Weet ik zoo wel myn misgreepje t' herstellen,
Lat g'u voortaan niet meer zult moeten kwellen
En ik op nieuw uw troetelaertje word.

GERTRUIDA.

'k Doe wel dat ik my aen uw praet gewen,
En met een woord my laet bedaren.
Gy weet dat ik een lam, een engel ben...

DE WITTE,

ter zyde.

Dat God er al man van beware!

TE SAMEN.

'k Loop naer het dorp. enz.

GERTRUIDA.

Loop naer het dorp, en zie dat, binnen 't kort,
Gy uw verzuim nog eens goed weet t' herstellen,
Dat ik voortaan my niet meer en moet kwellen;
En gy op nieuw myn troetelaertje wordt.

(De Witte af.)

Tweede tooneel.

GERTRUIDA, alleen.

Daer loopt hy nu om zich de beenen te breken en dat hy ongelukkiglyk, onder weg, twee honden vindt vechten, dan heb ik hem in twee uren niet t' huis. Kyk! indien ik dien man onder de roede niet wist te houden, zou het onmogelyk zyn met hem te blyven huis houden. - Ha! daer komt Everaerd langs den kant der beuken laen; ik wed dat hy weder by de moeder van Hans is geweest om te zien of er geen nieuws van haerzoon gekomen is. Hy verhoopt altyd door dien middel onderrigtingen nopens Suzanna te bekomen. De arme jongen! hy zal dat meisje nooit kunnen vergeten... Daer is hy.

Derde tooneel.

GERTRUIDA, EVERAERD.

GERTRUIDA.

Reeds zoo vroeg op de wandeling, Everaerd? Ik heb u dezen morgen aen de koffy tafel niet gezien.

EVERAERD.

Neen, myne goede Gertruida! het weêr scheen my dezen morgen zoo lief, de lucht zoo helder en frisch, dat ik my niet weerhouden kon eens de bloeyende velden voor het opgaen der zon te gaen bezoeken.

N° 13. STEMME: De la sentinelle.

Wie bleef ooit vreemd aen 't lachen der natuer?
 Wat hart, zoo koel, zou zich gevoelloos toonen?
 Wanneer het ziet hoe door Gods wys bestuer,
 Zich veld en wei met bloemgewas bekroonen.
 Ja! die het boek van de natuer gebruikt,
 Zal er al ras zyn eerste pligten lezen.
 In ieder bloempje dat ontluikt,
 Zelfs in dat 't welk het minste ruikt,
 Ontmoet men telkens 't Opperst Wezen.

En ook moest ik iemand gaen spreken; de moeder van Hans, die alle dagen nieuws van haer zoon verwachtte.

GERTRUIDA.

Ja! dat wist ik wel. - Wel nu! wat heb gy vernomen? Is hy nog altyd welvarend.

EVERAERD.

Altyd in volle gezondheid. - Ik heb hier zelfs een brief van hem.

GERTRUIDA.

Ha! dat is goed. - Dat is dus de brief dien gy per post verwachtende waert.

EVERAERD.

Juist! Hy had hem in den brief van zyne moeder gesloten, die my dien daer zoo even heeft terhand gesteld.

GERTRUIDA.

Best! Daer heeft De Witte nu een loopbaentje voor niet naer het dorp afgelegd.

EVERAERD.

Hoe! juffrouw Gertruida?

GERTRUIDA.

Wel zeker! Die domme vent had vergeten wat gy hem gisteravond hebt gevraagd, en is nu in volle haeste naer den brieven bestelder geloopen, om zyne domme streek weer goed te maken.

EVERAERD.

Ach! wat spyt het my dat baes De Witte...

GERTRUIDA.

Kom! kom! hy zal er niet van sterven... In tegendeel dat zal hem goed doen... zyne beenen eens verrekken.

EVERAERD.

't Is gelyk! had ik geweten...

GERTRUIDA.

Zwyg toch... En... uw vriend Hans, is hy nog altyd te vreden?

EVERAERD,

een brief uit zyn zak halende.

Zie hier wat hy my schryft:

‘Luik den vierden Juny 1840.

Myn goede Everaerd!

Wy liggen nog altyd in garnizoen tot Luik en durven niet hopen dat wy nog zoo spoedig deze stad zullen verlaten. Nogthans beginnen ons hier die Walen geweldig tegen te steken, en wy wenschten wel dat wy in 't kort naer de eene of andere vlaemsche stad mogten trekken, waer wy ten minste onze tael zouden kunnen spreken. - Gy zult verwonderd zyn, als gy zult vernemen dat ik nog voor vyf jaer heb geteekend.’

GERTRUIDA.

Die goede Hans! Wy zullen hem dan nog in lang niet wederzien.

EVERAERD,

volherdende.

‘Maer ik verhoop evenwel, in 't korte, eenige dagen verlof te bekomen, om myne goede vrienden te komen omhelzen...’

GERTRUIDA.

Dat is beter!

EVERAERD,

met meer aendoening voortlezende.

‘Volgens uw verzoek, heb ik alles, wat mogelyk is, gedaen, om iets van Suzanna te vernemen. Niemand heeft my een voldoende berigt nopens haer kunnen geven. Al wat men weet, en 't geen ik u reeds in mynen voorgaenden brief heb geschreven, is dat de graef sints een ruimen tyd dood is en er niemand van Suzanna weet te spreken.’
- De ongelukkige! - ‘Doch, zoodra ik iets kan verne-

men, dan zal ik er u dadelyk kennis van geven. - Vele complimenten aen baes De Witte en zyne lieve vrouw.

UE. vriend,
Hans Schuerman.'

Er is dus geen middel om iets van haer te kunnen weten... Ach! deze onzekerheid scheurt my het hart.

GERTRUIDA.

Gy hebt haer dan, na tien jaer, nog niet vergeten?

EVERAERD.

O mejuffrouw Gertruida! ik ken uw goed hart, ik mag u gerust myn vertrouwen schenken: Tien jaren zyn verloopen dat ik Suzanna moest trouwen; sints die tien jaren is zy nog geene enkele uer uit myn geheugen geweest.

GERTRUIDA.

Arme jongen! Is het mogelyk? Gy bemindet haer dan wel sterk?

EVERAERD.

Ach! mejuffrouw! ik ben thans geen losbol, geen jongeling meer van achttien jaren; ik ben nu twee-en-dertig jaren oud, men mag aen myne woorden geloof echten. Welnu! ik bemin... ik bemin haer nog genoeg, om er myne vrouw van te kunnen maken, ondanks al hare misstappen.

GERTRUIDA.

Ik wist niet dat men zoo sterk konde beminnen.

EVERAERD.

Het is evenwel zoo. - 't Is mogelyk dat ik eene uitzondering maek; maer ik zeg u wat ik denk; en als ik eene gunste van den hemel mag afsmeeken, dan vraeg ik maer dat hy ooit myne wenschen wilde verwezenlyken.

GERTRUIDA.

Welnu! gy hebt ongelyk; zy verdient zoo veel niet. Ik weet wel dat gy geen kwaed van haer kunt hooren, maer...

EVERAERD.

Gertruida! zy heeft slecht, zeer slecht gehandeld... Maer myne liefde is nog grooter dan hare misdaed.

GERTRUIDA.

En ondertusschen weet men niet waer Suzanna gebleven is. Wie weet of zy niet al lang van deze wereld is gescheiden?

EVERAERD.

O neen! neen! zy leeft... Myn voorgevoelen zegt my dit, en ik zou haer zoo lang in myn hart niet bewaerd hebben, zoo ik alle hoop van haer nog weder te zien, had verloren.

GERTRUIDA.

En nogthans hebt gy my gezegd dat gy haer voor half dood gelaten hebt, op 't oogenblik dat het hotel door het graeuw werd overweldigd.

EVERAERD.

Terwyl wy het volk tot bedaring bragten, redde een getrouwe dienaar haer kind, vatte haer tevens in zyne armen en bragt hen gezamentlyk aen de achterpoort van het hotel, alwaer eene postchees hen gereed afwachtte. Meer weet ik niet; het rytuig hoorde ik met groot gedruis op den steenweg rollen, en 't was de laetste mael dat ik Suzanna had gezien. Gedurende al den tyd dat ik nog onder dienst ben geweest, heb ik alles gedaen, wat mogelyk is, om haer te ontdekken; doch vruchteloos! Gy weet, sedert de zes maenden dat ik by u woon, welke poogingen ik al heb aangewend, zonder beteren uitslag.

GERTRUIDA.

Welaen! gy zult misschien, op een ander tyd, gelukkiger in uwe navorschingen zyn. Kom! ik zal u een stuk ham snyden; gy hebt dezen morgen nog niets gebruikt.

EVERAERD.

Ik dank u, mejuffrouw Gertruida! Ik zal niets aennemen.

GERTRUIDA.

Dat zou iets fraeis zyn. - Meent gy dat ik u zal laten ziek worden? Lieve hemel! er is een tyd om te zuchten, maer er is ook een tyd om te eten. - Kom aen! naer binnen.

EVERAERD.

O mejuffrouw! uwe goedheid lenigt myne smart. Ach! wat ben ik gelukkig dat ik nog vrienden heb.

GERTRUIDA.

En vrienden die u niet zullen verlaten... Spoedig! spoedig!

(Zy neemt hem by den arm en beiden trekken in huis.)

Vierde tooneel.

SUZANNA, EEN KIND.

(Op het oogenblik dat Everaerd en Gertruida vertrekken, ziet men Suzanna in 't verschiet een klein heuvelken afkomen. - Haer voorkomen is dood arm; zy schynt ziekelyk en sterk vermoeid, en heeft een tienjarig kind aen de hand. Het orkest speelt het slot van une mère.

HET KIND.

Hier moeder! op deze zodenbank, kunt gy een oogenblik rusten, tot dat gy uwe krachten hebt bekomen.

SUZANNA.

Hier ben ik dan eindelyk gekomen op deze plaets, welke ik eertyds zoo dikwils zingend en gelukkig heb betreden, en welke ik nu met tranen van berouw zal besproeyen. - Op deze plaets, waer ik myn geluk met de voeten heb getrappeld, en welke getuige van myne eerste schande is geweest. O ja! daer is de pachthoeve van juffrouw Gertruida. Zullen de gene, die er eertyds zorg voor myne kindsheid hebben genomen, nog de arme, de verlatene, de stervende Suzanna herkennen? O neen! het ongeluk heeft te diep zyn stempel in myn aengezicht geprent; myne tranen hebben te diepe groeven in myne wangen gelaten. - Zullen zy een woord, een wenk van bitter medelyden vinden voor de trouwelooze die hen zoo schandelyk heeft verlaten, voor de ondankbare, die hunne weldaden zoo wreedelyk heeft miskend? Dit durf ik niet hopen... En evenwel, wat blyft er my nog anders over dan hun medelyden af te smeeken, niet voor my, ik ben het onwaardig, maer voor myn kind, 't welk ik toch van gebrek en honger niet mag laten sterven. O myn God! maek dat ik niet bezwyke, voor aleer ik dit onschuldig schepsel een stukje brood en eene schuilplaets heb gevonden.

HET KIND.

Schrei toch niet, moeder! gy zoudt my ook doen schreyen.

SUZANNA.

Arme kleine!

HET KIND.

Zie, moeder! hier heb ik nog een botteram van dezen morgen; neem er de helft van...
gy hebt van daeg nog niets gebruikt.

SUZANNA.

Neen! neen! myn kind! behoudt dit voor u, voor u alleen...

(Ter zyde, in tranen uitberstende.)

God weet, of ik haer morgen nog zoo veel zal kunnen geven.

HET KIND.

Moeder! moeten wy nog wyd gaen?

SUZANNA.

Neen! myne dochter! wy zyn aen het einde onzer reis gekomen.

HET KIND.

Wat geluk! Wy zullen dan den nacht op straet niet meer moeten doorbrengen?

SUZANNA.

Volgens dat het de hemel zal gelieven!

HET KIND.

Ho! ik was somtyds wel bang! Zeg eens, moeder! woont er hier iemand van onze familie?

SUZANNA.

Wy hebben geene familie... Ik heb maer u in de wereld.

HET KIND.

Geene vrienden ook?

SUZANNA.

Vrienden had ik hier... Ik weet niet of zy het nog zullen gebleven zyn.

HET KIND.

Noch familie, noch vrienden! Wie zal ons dan innemen?

SUZANNA.

Die medelyden met ons zal hebben.

HET KIND.

Arme moeder!

SUZANNA,

zich herstellende.

Zie, ginds door die boomen, ryst den toren van de kerk waer ik myne eerste kommunie heb gedaen. - Daer, ziet gy de groote linde, waer onder wy, nog kinderen zynde, des zondaegs kwamen dansen en spelen. - Hier, voor ons,

staet de pachthoeve, alwaer ik groot ben gekweekt; alwaer ik met weldaden werd overladen... Maer, eilaes!... Daer woonde eene vrouw die my als een dierbaer kind behandelde en die my misschien als eene verbasterde, eene ontaerde dochter zal verstooten. Daer woonde ook een man, de beste, de edelmoedigste der menschen. - Ho! die had verdiend honderd jaer geluk zonder een minuetje kommer! Een leven van engelen op deze aerde! En nogthans werd hy het slagtoffer van het valschte bedrog, het snoodste verraed. - Die man heeft ons te Brussel beiden het leven gered.

HET KIND.

Moeder! indien wy hem vonden, zou hy misschien wel medelyden met ons hebben.

SUZANNA.

Verlang er niet naer, myn kind! Hy zou uwe moeder vervloeken.

Vyfde tooneel.

DE VORIGEN, BAES DE WITTE.

DE WITTE.

Daer ben ik... daer ben ik... Sapermlementen! om en weer het dorp in min dan tien minuten tyds. - Het is fraeitjes gedraefd, hoop ik? En dat alles om een brief te gaen halen die niet toegekomen is. Ik ga naer den post; de bestelder was daer niet... Ik vlieg naer zyn huis... niet te vinden... Zyne vrouw zat aen de koffy tafel met de kosterin, de vrouw van den orgelist en den schoolmeester; zy zenden my van Pontius naer Pilatus, en eindelyk vind ik hem, waer? In de *Schietspoel*, op den dries, bezig met de teerlingen te spelen. - En hier ben ik terug met zoo veel appels als peeren. - He! kyk! wat vrouw is dat? Hoe ongelukkig en nog zoo jong... Arme moeder! Wacht! ik wil haer eene aelmoes geven. -

(Hy haelt een stuk geld uit zyne beurs.)

Neem aen, vrouw! daer, dat is voor u; een spyker nieuwe kluit..

SUZANNA,

het hoofd opligtende.

Hoe! mynheer! - Hemel! is het wel mogelyk! O ja! hy is 't... Baes De Witte!

DE WITTE.

Ja moeder! ik zelf... Maer van waer komt deze ontroering? Deze tranen?...

SUZANNA.

Ach! ik ben dan wel veranderd, dat men my niet herkent.

DE WITTE.

Heb ik u dan gekend, vrouw?

SUZANNA.

Ja! Ik begryp dat het ongeluk, eene langdurige ziekte, de armoede, het gebrek, diepe spooen op myn aengezicht hebben gelaten; evenwel dacht ik niet, toen ik hier aenkwam, na tien rampvolle jaren, door myne oude vrienden vergeten te zyn.

DE WITTE.

Na tien jaren, zegt gy? O hemel! wacht! O ja! het is wel zoo... Lieve hemel! zyt gy het? zyt gy het, Suzanna?

SUZANNA.

Ik zelve... die u heden om een stukje brood voor myn kind, en om eene schuilplaets voor my kom smeeken.

DE WITTE.

Ach! Suzanna! is het mogelyk! Gy breekt my het hart... Kom schielyk met my... Myn huis staet nog voor u open. - Jongens! wat zal myne vrouw te vreden zyn!... En Everaerd dan! Ho! Everaerd! dat is nog een ander dingetje...

SUZANNA,

ontroerd.

Everaerd! zegt gy?

DE WITTE.

Wel zeker! Weet gy dan niet dat hy reeds sedert zes maenden by ons woont.

SUZANNA,

in eene soort van razerny.

Everaerd! hy hier... in uw huis! Ach! kom! kom! myn kind! Hy moet geene getuige van myne armoede en schande zyn. - Laet ons vlugten! Laet ons vlugten! Ach! ik kan niet... Ik bezwyk.

(Zy valt buiten kennis.)

HET KIND,

een gil uitwerpende.

Moeder!

DE WITTE.

Hemel! Suzanna! om Gods wil! kom tot u zelve! Gertruida! myne vrouw! bazin De Witte! help! help! spoedig! spoedig!

Zesde tooneel.

DE VORIGEN, GERTRUIDA, EVERAERD.

GERTRUIDA.

Waer toe dat geweld? Wat is er hier gaende? Hemel! eene arme vrouw in bezwyming.

DE WITTE.

Ja, Gertruida! eene arme vrouw... wel te beklagen... wel ongelukkig... Bekyk haer wel, en zie hoe ons de hemel de verlorene Suzanna weder brengt.

GERTRUIDA EN EVERAERD.

Suzanna!

EVERAERD.

Suzanna! God! ik dank u... Ik zie haer weder.

SUZANNA,

bekomende.

Wie heeft er my geroepen? Waer ben ik?

EVERAERD.

In de armen uwer vrienden. - Suzanna! bezie ons al; het zyn uwe vrienden die u omringen.

SUZANNA.

Everaerd! Ach! genade! genade!

EVERAERD,

haer opheffende.

Ho! niet aen myne voeten... Aen myne borst is het dat ik u vergeving wil schenken.

GERTRUIDA.

Aendoenelyk tooneel! - Kom aen, De Witte! Suzanna schynt vermoeid en uitgeput; zy heeft rust noodig... Schielyk de kelderkamer in gereedheid gebragt.

DE WITTE.

Ja, vrouw! En eene goede teste pap in den haerd voor de kleine. - Kom! myn zoet kind.

GERTRUIDA,

terwyl zy vertrekt.

Hemel! hemel! wie zou zich van daeg daer aen verwacht hebben.

(Af met De Witte en het kind.)

Zevende tooneel.

SUZANNA, EVERAERD.

EVERAERD.

Maer door welk toeval zyt gy ons wedergegeven?

SUZANNA.

Ho! het is het toeval niet; het is het gebrek en de wanhoop.

EVERAERD.

Inderdaed! deze kleeding, dit ellendig voorkomen... Ach! vergeef het my; het vermaek van u weder te zien heeft my uwe armoede niet laten bemerken.

SUZANNA.

Denkt gy dan niet, dat ik niet liever honderdmael op de baen had liggen bezwyken, dan hier een stuk brood te komen bedelen? Was het niet geweest dat ik moeder was... dat ik myn kind van honger niet mog laten bezwyken.

EVERAERD.

Ho! de hemel zendt u by my terug, om het weinige dat ik bezit met u te deelen.

SUZANNA.

Everaerd! wat wilt gy zeggen?

EVERAERD.

Verheug u, Suzanna! Uw lyden zal een einde nemen; gy zult nog gelukkig zyn.

SUZANNA.

Ik! neen. De hemel zou onregtvaerdig zyn... Maer myn kind;... het heeft zyn ongeluk niet verdiend.

EVERAERD.

Altyd goed! altyd teerlievend! Maer verhael my toch?

SUZANNA.

O ja! het is regt; ik ben u ten laetste een verhael verschuldigd. Ik weet niet of ik er nog de krachten zal toe hebben. - Hoort gy niet hoe ik naer mynen adem moet hygen? Maer gy zult my laten rusten als ik moê ben.

(Weenend.)

Ach! als ik sterf, wat zal er van myn arm kind geworden.

EVERAERD.

Bedaer u, Suzanna! in 's hemels naem!

SUZANNA,

zich herstellende.

Toen gy my, nu ontrent tien jaren geleden, voor de laetste mael tot Brussel vondt, op het punt dat ons huis door eene woedende menigte overvallen werd, (Dag, eilaes! van bittere herinneringen!) hebt gy my myne rampen en lot voorspeld. Gy wildet vlugten met my;... my aen de schande ontrukken... Doch, ik was moeder... Myn hart bevoel my, voor alles, voor de eer myns kinds te zorgen; en ik bleef, alleenelyk in hoop van het wettelyk te maken en het eens een vader te geven. Maer... het hoofd van den graef werd op prys gesteld... Hy moest vlugten. - Een getrouwe dienaar bragt my, onbewust van my zelve, met myn kind in eene postchees, en 's anderendaegs bereikten wy de grenzen van Holland. Wy kwamen te Breda aen. Daer vonden wy den graef die er, eenige uren vroeger, was aengekomen. - Twee jaren nadien, overleedt hy er, zonder dat ik hem myn echtgenoot mog noemen, zonder dat myn kind een wettelyken vader mogt betreuen.

(Zy weent.)

Dan werd het ongeluk my met volle maet over het hoofd geworpen. Onmedoogende erfgenamen namen bezit van het door den graef achtergelatene erfdeel en joegen my met myn kind schandelyk op straet. - Kleederen en eenige juweelen hadden zy my gelaten. - Ik verkocht alles om ons ellendig bestaen nog van eenige maenden te verlengen. - Doch, eilaes! dit middel was weldra uitgeput, en ik bevond my in eene vremde stad, zonder brood, zonder verblyf, met een kind van vier jaer. Ik zocht werk in de stad, hoe slavelyk en hoe vernederend het zyn moge, als ik maer 's avonds een stukje droogen brood vond, om myn dochttertje den honger te stillen. Zoo sleepte ik myn ellendig bestaen nog zes jaren voort. Myne dochter had by haer tiende jaer bereikt, en begon reeds, door haer handwerk, aen heuren onderhoud te voorzien. Doch! de hemel was nog niet verzoend; ik had de maet van rampen en ellende nog niet vol genoeg. - Laet my een weinig rusten. -

(Na eene poos.)

Ik werd ziek... Men wilde my naer 't gasthuis dragen; maer, wie zou er voor myn ongelukkig kind gezorgd hebben? Ik verzamelde al myne krachten by een, nam myn kind aen de hand, en met een gulden in den zak,

welken ik daegs daer voor, ten koste myner gezondheid nog had gewonnen, ondernam ik, te voet, de reis van Breda naer hier, in hoop van er een beschermer voor myn kind en een graf voor zyne moeder te vinden.

EVERAERD.

O neen! neen! Suzanna! gy zult leven... Leven voor my en uw kind.

SUZANNA.

Hoort gy niet dat myne stem verflaewt?

EVERAERD.

Ho! ontnem my al myne hoop niet... Zal ik dan tien jaer lang naer u verlangd hebben, en als ik u wedervind, zal het zyn om u voor eeuwig te verliezen... O neen! neen! dit ware al te wreed.

N° 14. STEMME: De mon village on ne voit plus Paris.

Kom! schep nog moed; vergeet uw bitter lyden;
 Het is welhaest vervlogen als een rook.
 Hier, rond myn haerd, vindt gy nog bet're tyden,
 Vry van 't verdriet en 't grievend kommerspook.
 Schenk my uw liefd' en word myn vrouwe;
 Ontfang den eed dien 'k u hier zweer.
 Verdryf het denkbeeld van uw rouwe:
 Van hier in 't dorp ziet men geen Brussel meer.

SUZANNA,

wie het gezegde van Everaerd ten hoogste heeft getroffen.

Ach! wat hoor ik! Everaerd! gy biedt my uwe hand... Zoo veel geluk ben ik niet waardig. -

(Met eene verflaewende stem.)

Daerenboven is myn uer geslagen... De dood... heeft reeds... haer slagtoffer... gekozen... en... met haren dood-blaeuwen vinger... myn voorhoofd gemerkt. Roep myn kind; ik voel dat ik sterf.

EVERAERD.

Och God! Suzanna! Help! help!

Achtste en laetste tooneel.

DE VORIGEN, DE WITTE, GERTRUIDA, HET KIND.

EVERAERD.

Ach! Gertruida! loop spoedig een geneesheer halen...

Het is nog tyd.

(Het orkest speelt piano, tot het einde toe! het slot van une faute.)

SUZANNA,

stervende.

Neen, Everaerd! het is te laet... - Een woord eer ik sterf? - Gy boodt my daer zoo even uwe hand... Dit kan thans niet meer zyn... Ik dank er u over... en... zal, hier boven, voor uw welzyn bidden... Maer, indien ooit de moeder u dierbaer was, zoo beveel ik u myne dochter aen.

EVERAERD.

Ho! ik zal haer tot een vader verstrekken.

SUZANNA.

O myn God! ik dank u; gy hebt myne laetste bede verhoord. Myne vrienden, vaertwel! tot in eene betere wereld. - Myn kind! gy verliest eene moeder, maer vindt in hem een vader weer. -

(Allen storten een vloed van tranen.)

Uwe hand, Everaerd!

(Zy kust die.)

Onderwys myne dochter in de deugd; leer haer... den hoogmoed vreezen;... gy ziet er de gevolgen van;... en... herinner... haer... somtyds... het lot... van het... boetende... landmeisje! -

(Zy sterft.)

TAFEREEL.

(Gertruida ondersteunt haer aen hare regte en Everaerd aen hare linke zyde; het kind zit voor haer op de knieën.)

HET GORDYN VALT.